

“KIVOJA AIKUISIA, JOTKA HOITAA”

Lasten kokemuksia päivähoidosta ja päiväkodin arjesta

Elisa Perätalo ja Mari Puustinen

Sosiaali- ja terveysalan opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusala
Sosionomi (AMK)

2015

Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi AMK

Tekijä	Elisa Perätalo ja Mari Puustinen	Vuosi	2015
Ohjaaja	Susanna Helavirta ja Kaisu Vinkki		
Toimeksiantaja	Kemin kaupunki		
Työn nimi	”Kivoja aikuisia, jotka hoitaa”. Lasten kokemuksia päivähoidosta ja päiväkodin arjesta.		
Sivu- ja liitemäärä	65 + 5		

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää 5-6 -vuotiaiden päiväkotilasten kokemuksia siitä, millaista hyvä arki on päiväkodissa ja millainen on lasten mielestä hyvä päivähoito. Teimme opinnäytetyöhön liittyvät haastattelut eräässä Kemin kaupungin päiväkodissa, joten kaupungin varhaiskasvatus saa halutessaan käyttää lapsilta saatuja tuloksia hyödykseen.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koostuu Kemin kaupungin varhaiskasvatuksesta ja sen laadusta, lapsilähtöisyydestä, lapsen kehityksestä sekä päiväkodin arjesta ja sen kasvatuksellisuudesta.

Opinnäytetyömme tutkimusote on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineisto on kerätty haastattelemalla kymmentä lasta samasta päiväkodista. Käytimme haastatteluissa teemahaastattelua. Analyysivaiheessa käytimme sisällönanalyysia sekä teemoittelua.

Opinnäytetyömme haastattelutulosten perusteella lapset pääasiallisesti pitävät päiväkodista ja sen perushoitotilanteista. Lasten mielestä arjen tilanteet ovat kivoja ja päiväkodissa on rauhallista. Lasten kokemusten perusteella päivähoito ja päiväkodin arki sujuvat hyvin ja niistä pidetään, vaikka esille nousi muutamia kehityskohteitakin.

Avainsanat Lapsilähtöisyys, 5-6 -vuotias lapsi, varhaiskasvatus, lapsen haastattelu, perushoitotilanteet, laatu, arki

Degree programme in Social
Services
Bachelor of Social Services

Author	Elisa Perätalo and Mari Puustinen	Year	2015
Supervisor(s)	Susanna Helavirta and Kaisu Vinkki		
Commissioned by	City of Kemi		
Subject of thesis	"Nice adults who take care". Children's experiences of day care and everyday life in a day care centre.		
Number of pages	65 + 5		

The purpose of our thesis is to clarify the experiences of 5-6 -year-old children in a day care centre of a good everyday life there and what is the children's view about good day care. We carried out the thesis related interviews in one of the day care centres in Kemi, so the town may choose to use the results from children obtained in practice.

The theoretical framework consists of the early childhood education in Kemi and its quality, early childhood education quality of the city of Kemi, of child - orientation, child development and the day care centre everyday life and its educational aspect.

The thesis has a qualitative approach. The data was collected by interviewing ten children in the same day care centre. We also used theme interviews. In the analysis phase we used content analysis and thematic analysis.

Based on our study interviews, children like day care and the care situations. The children's view of everyday situations is that they are nice and the day care centre is peaceful. Based on children's experience of the day care and day care centre it is going well and they like it, even though some problems rose as development needs.

Key words Child- orientation, 5-6 -year-old child, early childhood education, interviewing a child, basic care situation, quality, everyday life

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTUS	8
2.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoite	8
2.2 Tutkimusmenetelmät ja aineisto	12
2.3 Opinnäytetyön eettisyys	21
3 OPINNÄYTETYÖN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	23
3.1 Varhaiskasvatus	23
3.2 Lapsilähtöisyys	26
3.3 5-6 -vuotiaan lapsen kehitys.....	28
3.4 Päiväkodin arki ja sen kasvatuksellisuus.....	30
4 AINEISTON ANALYYSI	33
4.1 Päiväkotij ja päivähoito.....	33
4.2 Ruokailu	36
4.3 Leikkiminen, lelut ja tilat.....	38
4.4 Pukeutuminen ja ulkoilu.....	41
4.5 Lepääminen ja nukkuminen.....	44
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
6 POHDINTA	54
LIITTEET.....	60

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Kemin kaupungin varhaiskasvatusta ja yhteistyökumppanina toiminutta päiväkotia opinnäytetyömme mahdollistamisesta. Kiitos haastatteluun osallistuneille 5-6 -vuotiaille lapsille, heidän vanhemmilleen sekä päiväkodin työntekijöille. Meille ja lapsille jäi mukava kokemus haastattelutilanteista, sillä lasten kanssa vietetyt hetket olivat hyvin antoisia. Kiitos myös opinnäytetyömme ohjanneille opettajille, jotka antoivat hyviä neuvoja ja kannustivat loppuun asti.

Kemissä 16.3.2015 Elisa Perätalo ja Mari Puustinen

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee 5-6 -vuotiaiden lasten kokemuksia siitä, millaista heidän mielestään on hyvä arki päiväkodissa ja millainen on lasten mielestä hyvä päivähoito. Saimme alustavan idean opinnäytetyöhön Kemin päivähoidon johtajalta. Haastattelimme yhteistyökumppanina toimineen päiväkodin kymmentä lasta perushoitotilanteista. Teemana olivat päiväkotiki ja päivähoito, ruokailu, leikkiminen, lelut ja tilat, pukeutuminen ja ulkoilu sekä leppääminen ja nukkuminen. Halusimme saada lapsilta ajankohtaista tietoa sekä mielipiteitä nykypäivän päivähoidosta. Opinnäytetyömme kautta lapset saavat ääntään kuuluviin ja esille nousseisiin asioihin voivat myös kasvattajat kiinnittää huomiotaan.

Käsitlemme työssämme Kemin kaupungin varhaiskasvatusta sekä sen laadunhallintaa, lapsilähtöisyyttä, 5-6 -vuotiaan lapsen kehitystä sekä päivähoitoa ja sen kasvatuksellisuutta. Kemin kaupungin varhaiskasvatus pohjautuu sille, että lasta tuetaan hänen kasvaessaan ja kehittyessään. Lapselle halutaan myös tarjota mahdollisimman hyvät eväät tulevaa elämää varten. Onkin tärkeää muistaa, että lapsena saadut eväät kantavat pitkälle ja turvalliset ihmissuhteet ovat avainasemassa. Varhaiskasvatustoiminta pysyy myös laadukkaana, kun se on asiakaslähtöistä ja lapsilähtöistä. Lapsilähtöinen toiminta perustuu aikuisen ja lapsen tasa- arvoiselle luottamussuhteelle. Vaikka kasvattajalla on vastuu varhaiskasvatustoiminnasta, kuuntelemalla lapsia ja ottamalla heidän mielipiteensä huomioon, kasvattaja osoittaa lapsille, että he ja heidän mielipiteensä ovat tärkeitä.

Opinnäytetyössämme käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Lapsille laatimamme haastattelu oli puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelussa käytimme apunamme hymynaamoja ja muumitarroja, joiden tehtävänä oli auttaa lasta jaksamaan. Kaikki haastatteluun osallistuneet lapset olivat saaneet vanhempiensa luvan ja ennen haastattelutilanteeseen menoa varmistimme lapsilta vielä erikseen, haluavatko he tulla haastateltaviksi. Opinnäytetyömme aihe on mielestämme tärkeä, sillä varhaiskasvattajan tulisi aina muistaa kuunnella

lasta ja hänen mielipiteitään. Näin varhaiskasvatustoiminta tulee jatkossakin pysymään laadukkaana ja lapsilähtöisenä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTUS

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoite

Keskustelimme jo opintojen alkupuolella, että tekisimme opinnäytetyömme yhdessä. Koska olemme molemmat suuntautuneet lapsi- ja nuorisotyöhön ja kummatkin haluamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden, opinnäytetyömme tulisi liittyä varhaiskasvatuksen työkentälle. Syksyllä 2013 meillä oli jo alustavia ideoita tulevalle opinnäytetyölle. Halusimme kuitenkin ottaa selvää myös mahdollisista Kemin kaupungin opinnäytetyötarpeista. Halusimme tehdä opinnäytetyömme Kemin kaupungille, sillä sitä kautta saamamme vastaukset tulisivat pääsemään laajempaan käyttöön jokaiselle Kemin varhaiskasvatuksen yksikölle. Olimme sähköpostitse yhteydessä Kemin varhaiskasvatuksen johtajaan Kaisa Rauvalaan, jonka ehdotusten kautta päädyimme tekemään opinnäytetyön päivähoidosta ja päiväkodin arjessa. Emme vain olleet vielä varmoja tekisimmekö työn haastattelemalla lapsia vai vanhempia. Keskusteltuamme ohjaavien opettajiamme kanssa päädyimme siihen, että tulemme haastattelemaan vain lapsia, emmekä heidän vanhempiaan.

Opinnäytetyössämme keskitymme pelkästään lasten kokemuksiin ja mielipiteisiin hyvästä päivähoidosta, sillä lapset ovat kuitenkin palvelun pääasiallisia käyttäjiä, joilla on ensikäden tietoa ja kokemusta asiasta. Koimme myös, että haastattelemalla lapsia opinnäytetyömme antaisi meille enemmän eväitä tulevaisuutta varten sekä mahdollistaisi samalla meidän ammatillista kasvua haluamaamme suuntaan. Mielestämme lasten kuuleminen ja heidän oikeus saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa puitteissa on välttämättömän merkittävää, sillä näin julistetaan myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa sekä Suomen perustuslaissa (Perustuslaki 731/1999 2: 6§; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991). Lopullisen aiheen päättämisen jälkeen sovimme Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa hankkeistamis- ja tutkimusluvat kuntoon sekä varmistimme yhteistyöhön suostuneesta päiväkodista asian olevan heille edelleen sopiva. Valitsimme kyseisen päiväkodin opinnäytetyömme

yhteistyökumppaniksi, koska toinen meistä oli suorittanut yhden harjoitteluistaan siellä. Tämän vuoksi lapset olivat jo entuudestaan tuttuja ja se helpotti haastattelutilanteita kummankin osalta.

Opinnäytetyömme tavoitteena on saada haastattelemisen avulla lapsilta henkilö- ja yksityiskohtaisia mielipiteitä siitä, millainen heidän mielestään on hyvä arki päiväkodissa. Lisäksi halusimme tietää, millainen on lasten mielestä hyvä päivähoito. Sillä kun suunnitellaan ja toteutetaan hyvää päivähoitoa, mielestämme lasten mielipiteet tulisi ottaa huomioon, jotta toiminta olisi mahdollisimman lapsilähtöistä. Tarkoituksenamme oli myös ottaa selvää siitä, mitä asioita lapset toivoisivat päivähoidossa olevan enemmän tai vähemmän. Olemme myös jonkin verran huomioineet työmme teoriaosuudessa varhaiskasvatuksen laatutekijöitä. Laatu on vaikea käsite lapsille, jonka vuoksi emme kysyneet heiltä suoranaisia kysymyksiä siihen liittyen. Sen sijaan annoimme lasten haastattelussa antamien vastausten puhua puolestaan.

Hyvänä ohjenuorana ja taustatukena opinnäytetyöllemme toimivat Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ja laatukäsikirja. Varhaiskasvatussuunnitelman ja laatukäsikirjan mielessä pitäen suunnittelimme haastattelukysymykset lapsille. Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan kaupungin toiminta-ajatus, jonka tarkoituksena on ”järjestää laadukkaita palveluja asukkailleen ja edistää omalla toiminnallaan ja yhteistyöllä seutukunnan hyvinvointia”. Itse varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus pohjautuu siihen, että lapselle annetaan tukea kasvuun ja kehitykseen, jotta lapsi saisi eväät hyvään ja tasapainoiseen elämään. Lapsuus onkin kaiken perusta. Lapsena oppii tärkeitä taitoja myöhempää elämää varten, jonka vuoksi lapsuuteen ja kasvuun on tärkeää panostaa. Jokainen lapsi on oikeutettu lapsuuteen, jossa hänen on turvallista kasvaa, häntä pidetään arvossa ja kunnioitetaan. Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen arvoina ovat lapsuus, turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja asiakaslähtöisyys. Nämä arvot on valittu suomalaisen varhaiskasvatuksen sekä kaupungin itse asettamien arvojen pohjalta. Myös lasten huoltajien asettamat arvot otetaan huomioon, kun varhaiskasvatustoimintaa suunnitellaan. Arvot luovat myös pohjaa varhaiskasvatukselle. Eri yksiköissä henkilöstöt käyvät keskenään keskustele-

lua arvoista, joiden pohjalta laaditaan sisältö varhaiskasvatukselle ja sen kehittämiselle. Yhdessä mietityt arvot ovat ohjenuorana myös henkilöstön toiminnalle. Näiden arvojen tulee myös välittyä huoltajille palvelun kautta. (Lammi, Hyvärinen, Kärkkäinen, Rintala, Virsu, Malinen, Jaakkola, Himola, Perkiö, Aalto, Henttinen, Tuovinen, Palokangas & Tarkiainen 2011, 4-5.)

Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman kasvatuspäämäärät antavat raamit varhaiskasvatustoiminnalle sekä ohjaavat työntekijöitä. Yksittäiset kasvatus- ja sisältötavoitteet laaditaan näiden kasvatuspäämäärien perusteella. Varhaiskasvatussuunnitelman ensimmäisenä kasvatuspäämääränä on edistää lapsen hyvinvointia. Lapsi voi hyvin, kun hänen yksilöllisyyttään kunnioitetaan ja hän saa kehittyä omana itsenään. Toinen päämäärä on kannustaa lapsen huomio sellaiseen toimintaan, jossa hän osaa ottaa toiset ihmiset huomioon. Toisten ihmisten huomioon ottamista vahvistetaan ja lasta tuetaan suhtautumaan itseensä ja muihin myönteisesti. Kolmantena päämääränä on lisätä lapsen itsenäisyyttä ja kykyä toimia sekä ajatella itsenäisesti. Tarkoituksena on, että lapsi saa valmiuksia tehdä elämäänsä koskevia päätöksiä sekä on kykeneväinen huolehtimaan itsestään sekä muista läheisistään aikuisena. (Lammi ym. 2011, 5.)

Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen tavoitteena on, että lapset voisivat hyvin. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on parhaat eväät kasvaa, oppia ja kehittyä. On myös tärkeää, että lapsi kokee tulleen kuulluksi ja hänen yksilölliset tarpeensa on huomioitu kasvatuksessa. Lapsella on myös kokemus siitä, että hänen tarpeistaan huolehditaan ja hän on tärkeä muille ihmisille. Sosiaalista kehitystä sekä perusturvallisuutta edesauttavat luotettavat ja pysyvät ihmissuhteet. Ne luovat perustan sosiaaliselle kehittymiselle. Myönteisen toiminnan kautta lapsi oppii ajattelevaan ja suhtautumaan itseensä sekä toisiin ihmisiin myönteisesti eri kulttuureista huolimatta. Toimimalla lapsiryhmässä lapsi kokee osallisuutta sekä oppii erilaisia sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja. Myös se asuinkunta, missä lapsi elää, on tärkeä lapselle. Huomioimalla ympäröivä ympäristö var-

haiskasvatuksessa, lapsi oppii arvostamaan sitä sekä hyödyntämään sen anti-mia ja mahdollisuuksia. (Lammi ym. 2011, 6.)

Päiväkodin työntekijä laatii yhdessä huoltajan kanssa lapselle varhaiskasvatus-suunnitelman. Varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet kasvatusta mietittäessä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan muun muassa lapsen omat mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja heikkoudet, joihin kiinnitetään huomiota sekä lapsen tähänastiset kokemukset. Suunnitelmaan kirjataan huoltajien kanssa tehtävät yhteistyötoimet. Varhaiskasvatus perustuu myös lapsen kehitystasolle ja sen mukaiselle toiminnalle. Erilaiset ryhmätoiminnot suunnitellaan ja järjestetään lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Aikuisen on myös tärkeää olla lapsille läsnä, kuunnella ja kannustaa. Yhdessä toimimalla lasten sosiaaliset taidot, empatian kyky ja tunteiden ilmaise-minen kehittyy. (Lammi ym. 2011, 8-10.)

Kun lapsi voi hyvin, hänellä on paras mahdollisuus kehittyä, kasvaa ja oppia. Yksi Kemin varhaiskasvatuksen tavoitteista onkin edesauttaa lapsen hyvinvoin-tia. Parhaimman pohjan lapsen elämälle luovat vakaat ja turvalliset ihmissuh-teet. Ne edesauttavat lasta kehittymään sosiaalisesti sekä antavat perusturvalli-suuden tunteen. Tällöin lapsella on kokemus myös siitä, että hänen tarpeensa huomioidaan ja hänen yksilöllisiin perustarpeisiin vastataan. Arjen toiminnan kautta myös varhaiskasvatuksen laatu syntyy. Kun kasvattaa lasta, tulee olla tietoinen omasta toiminnasta, sillä aikuisen rooli on avainasemassa. Kasvatta-minen vaatii myös lapsen kanssa keskustelua siitä, mikä on hyvää kasvatusta ja minkälaisin keinoin. Kun aikuinen on läsnä, hän viestittää lapselle, että tämä tulee kuulluksi sekä huomatuksi omana itsenään. Aikuisen tehtävänä on myös saada lapsi tuntemaan itsensä tärkeäksi. (Jaakkola, Aalto, Anttonen, Henttinen, Hyvärinen, Koskela, Malinen & Perkiö 2011, 4.)

Kemin varhaiskasvatuksen laatukäsikirjassa kerrotaan, että laatua varhaiskas-vatuksessa on lapsen oikeus lapsuuteen, lapsen näkyväksi ja kuulluksi tulemi-nen, lapsen ja aikuisen läsnä oleva vuorovaikutus, terveellinen ruoka, riittävä

ulkoilu, liikunta ja lepo, puhtaudesta huolehtiminen, kiireettömyys, aikaa leikille ja vuorovaikutussuhteille toisten lasten kanssa, kasvatustyön näkyväksi tekeminen yhdessä vanhempien kanssa, henkilöstön yhteinen näkemys kasvatustyöstä ja jatkuva kehittäminen ja parantaminen. Asiakaslähtöisyys rakentuu avoimelle, toimivalle ja kunnioittavalle molemminpuoliselle vuorovaikutussuhteelle. Kaikenlaiset perheet sekä erilaisissa elämäntilanteissa olevat lapset kohdataan yksilöllisesti. (Jaakkola ym. 2011,4- 5.)

2.2 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Karkeasti jaoteltuna laadullinen tutkimus on toinen yleisistä tutkimusotteista, joista toinen taas on määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Laadullinen lähestymistapa asioihin auttaa ymmärtämään ja hahmottamaan kaikenlaisia ilmiöitä ja tapahtumia. Laadullista tutkimusta käytettäessä seurataan perinteistä tutkimusten prosessikaavaa, joka alkaa tutkimusongelman määrittämisestä. (Kananen 2010, 36- 37.) Käytimme kyseistä prosessia koko opinnäytetyömme ajan, jolloin valitsimme aluksi opinnäytetyömme aiheen. Aiheenvallinnan jälkeen prosessissa suunnitellaan ja laaditaan tutkimuskysymykset, joihin halutaan löytää laadulliset vastaukset. Näihin kysymyksiin vastaukset haetaan tiedonkeruulla aineistoksi. Laadullisessa tutkimuksessa yleisiä tiedonhankinta menetelmiä ovat havainnointi, kysely, haastattelu ja kirjallisten lähteiden käyttö. (Kananen 2010, 36- 37.)

Käytimme työssämme aineiston keräämiseen haastattelua, sillä se tuntui luontevimmalta vaihtoehdolta työhömmme, kun kyseessä oli lapsilta kerättävä aineisto. Kasvatusten tehtävä haastattelu onkin tutkimusten tiedonkeruumenetelmistä lähimpänä keskustelua, sillä niitä yhdistävät monet tekijät. Molemmissa asenteet, ajatukset, mielipiteet, tunteet sekä tiedot tulevat esille verbaalisen mutta myös nonverbaalisen kommunikaation kautta. Haastattelussa sekä keskustelussa myös osallistujat vaikuttavat toinen toisiinsa ja tilanteen hyvin mentäessä molemmille jää hyvä kokemus. Haastattelu eroaa kuitenkin olennaisesti keskus-

telusta siinä, että haastattelussa on aina päämäärä. Suunniteltu haastattelutilanne pyrkii aina määrätietoisesti tiedon saantiin aiheesta ja haastattelun kuluksa on selvää, että haastattelija johtaa tilannetta. Tämän vuoksi voidaan todeta, että vaikka haastattelu muistuttaa rakenteellisesti paljon keskustelua, eivät ne ole virallisesti verrattavissa toisiinsa. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 25.) Haastattelussa tiedonsaannin periaate on hyvin selkeä, sillä jos halutaan tietää jotain haastateltavan ajattelusta tai toiminnasta, on ideaalista kysyä asiasta häneltä. Halusimme käyttää opinnäytetyössämme haastattelua, sillä se on joustava menetelmä. Uskoimme myös, että 5-6 -vuotiaalta lapselta saisi parhaiten tietoa haastattelun kautta, eikä esimerkiksi kyselylomaketta käyttämällä. Lasten kognitiiviset taidot lukemisen ja kirjoittamisen suhteen eivät kuitenkaan ole vielä kyselylomakkeen käytön tasolle kehittyneitä. Haastattelussa meillä oli mahdollisuus kertoa lapselle kysymys uudelleen ja oikaista, jos lapsi ymmärsi kysymyksen väärin. Lisäksi pystyimme selventämään kysymyksiä ja niissä olevia sanamuotoja sekä keskustelemaan lapsen kanssa haastattelun kuluessa. Näillä keinoin saimme lapsilta haastatteluissa niin paljon tietoa aiheesta kuin mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 74- 75.)

Toteutimme haastattelut eräässä Kemin kaupungin päiväkodissa kesä- ja syyskuussa vuonna 2014. Valitsemassamme päiväkotiryhmässä lapset olivat 3-6 -vuotiaita lapsia. Päädyimme kuitenkin tarkastelemaan opinnäytetyössämme 5-6 -vuotiaita lapsia, koska halusimme rajata mahdollisesti osallistuvien lasten määrää. Haastatteluiden tekemisessä ja purkamisessa on kuitenkin paljon tehtävää ja siihen kuluu aikaa. Tähän päätökseen vaikutti myös lasten kehitysaste, sillä 5-6 -vuotiaat lapset pystyvät paremmin ilmaisemaan itseään verbaalisesti sekä keskustelemaan asioista moniulotteisemmin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 128-130). Haastateltavien rajaaminen iän perusteella auttoi meitä myös laatimaan kysymykset tälle ikäluokalle sopiviksi, sillä nuoremmille lapsille olisi pitänyt tehdä jo erilaisia kysymyksiä ymmärrettävyyden vuoksi. Päiväkodissa oli kirjoilla haastatteluidemme aikana 10 tämän ikäluokan lasta, joiden vanhemmille ja oimme lupakyselylaput. Kymmenestä haastateltavastamme kolme oli poikia ja seitsemän tyttöjä, mutta heidän sukupuolijakaumalla ei ollut mielestämme väliä,

kun käsittelimme opinnäytetyön haastattelun tuloksia. Haastatteluhetket kaikki-
neen osuuksineen kestivät noin 45 minuuttia, lapsesta riippuen.

Opinnäytetyömme haastatteluissa päätimme käyttää puolistrukturoitua haastat-
telua, joka yleisimmin teemahaastatteluna tunnetaan. Tämä on yleisin kvalitatiivisessa tutkimuksessa menetelmänä käytetty haastattelumuoto ja se sopi työhömme hyvin, sillä olimme päättäneet haastatella lapsia päiväkodin arjen erilaisista teemoista (Kananen 2010, 53). Teemahaastattelussa tilanne etenee haastattelijan valitsemien teemojen mukaan, jolloin esitetään tarkentavia kysymyksiä teemoihin liittyen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77). Teemahaastattelussa huomioidaan metodologisesti haastateltavien määritelmiä asioista, mutta lisäksi haastateltavien antamia merkityksiä asioille ja näiden merkitysten syntymistapaa vuorovaikutuksessa korostetaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Teemahaastattelua käytettäessä on vapaasti valittavissa, käytetäänkö yhtä vai useampaa haastattelukertaa haastateltavaa kohden. Lisäksi haastattelun kysymysten järjestys ja se, kuinka syvälle halutaan kysymyksillä päästä, on haastattelijan valittavissa. Tällainen avoimempi haastattelumuoto oli sopiva työhömme, sillä lasta haastateltaessa tulee olla tilanteen kanssa elämisen varaa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77- 78.) Teemahaastattelu pystytään tekemään yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Koimme, että lapsia haastateltaessa tutkielmaamme olisi sopivampaa käyttää yksilöhaastattelua, sillä sen aikana lapseen saa paremmin vuorovaikutuksen ja häneltä saatu tieto on tarkempaa ja moninaisempaa, mutta myös luotettavampaa. (Kananen 2010, 53.)

Opinnäytetyössämme haastattelimme lapsia ja se eroaa monelta osin aikuisten haastattelemisesta. Lasten haastattelua käsitteleviä kirjoja on olemassa huomattavasti vähemmän kuin aikuisia koskevaa kirjallisuutta. Kun lapsia halutaan haastatella, heitä haastatellaan yleensä kolmesta seuraavasta syystä: jos lapsi tarvitsee terapiaa, hänelle tehdään kliininen haastattelu. Toiseksi lasta voidaan haastatella oikeusprosessin edistämiseksi ja kolmas yleinen syy on, että lasta haastatellaan tutkimusta varten. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 128.) Opinnäytetyötä varten haastattelimme lapsia, jotta pääsisimme lähemmäksi lasten ajatuksia ja ajatusmaailmaa. Tutkimushaastattelua käytettäessä lapset nähdään yksilöinä

ja heidän mielipiteensä sekä käsityksensä tulevat kuulluksi. Tulevina lastentarhanopettajina halusimme sisällyttää lasten haastattelemisen työhömmе, koska koemme, että lasten sanoilla ja ajatuksilla on väliä. Käsitteenä ”lapsen haastattelu” on laaja, sillä haastateltavan lapsen ikä voi vaihdella suuresti. On aivan eri asia, onko haastateltavana alle kouluikäinen vai yläasteikäinen lapsi. Tutkimus-haastatteluita ei yleensä tehdä alle neljä vuotiaille, sillä sen ikäisillä lapsilla on vaikeuksia vastata kysymyksiin, koska heidän sanavarastossaan on niin paljon sanoja, joilla voi olla ainoastaan heille ominaisia merkityksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 129). Tämän vuoksi haastattelimme 5-6 -vuotiaita lapsia, joiden kielellinen kehitys on jo huomattavasti edistyneempää.

Teimme haastattelumme teemahaastatteluna ja opinnäytetyömme haastattelun viisi aihetta olivat 1) päiväkotі ja päivähoito, 2) ruokailu, 3) leikkiminen, lelut ja tilat, 4) pukeutuminen ja ulkoilu sekä 5) leppääminen ja nukkuminen. Opinnäytetyössämme oli tärkeää, että olimme miettineet haastatteluiden ja teemojen kysymykset sekä niiden muodot valmiiksi siten, että ne varmasti hyödyttäisivät meitä tutkimuksessamme. Haastattelussa käytettävien kysymysten myötä tulisi saada lapsilta sellaisia vastauksia, joiden sisältö olisi oleellista opinnäytetyön ongelmaa ajatellen. Jotkut kysymykset voivat olla haastavia lapsille ja heidän voi olla vaikea vastata kaikkeen. Lapsille tuleekin antaa aikaa vastaamiseen ja haastattelijan tulee olla valppaana sen suhteen, lähteekö lapsen vastaus muihin aiheisiin. Tiesimme, että lapsilla voi olla tarvetta kertoa myös opinnäytetyöhömmе liittymättömistä asioista, joten olimme kysymyksissämme joustavia ja toistimme kysymyksen tarpeen tullen. Lisäksi tarkensimme kysymyksiä ja teimme jatkokysymyksiä, jos ne olivat tarpeen. (Helavirta 2011, 61- 62.)

Alle kouluikäistä haastateltaessa tulee ottaa huomioon, että sen ikäisen lapsen sanavarasto on suppea aikuisen sanavarastoon verrattuna. Siksi onkin suositeltavaa, että alle kouluikäiselle lapselle esitettäisiin mahdollisimman lyhyitä ja selkeitä kysymyksiä. Toinen huomioon otettava seikka alle kouluikäisten lasten kohdalla on se, että sen ikäiset lapset eivät jaksa kauaa keskittää huomiotaan vain tiettyyn asiaan. Tämän vuoksi haastattelut on hyvä pitää korkeintaan noin 20 minuuttia kestävinä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 129- 130.) Pyrimme pitämään

haastattelutilanteemme mahdollisimman lyhyinä, mutta halusimme sisällyttää opinnäytetyöhömmme kaikki viisi valitsemaamme teemaa kysymyksineen. Tiesimme siis, että lasten keskittymisen sekä jaksamisen tulee olemaan haaste.

Käytimme opinnäytetyössämme haastattelun tukena toiminnallista osuutta, jossa lapset saivat antaa hymiöitä valituille viidelle teemalle, aina teeman läpikäymisen jälkeen. Halusimme hymiöiden avulla saada lapsen motivoitumaan tilanteeseen, sillä hymiöt olivat virkistävää vaihtelua kysymysten keskellä. Tarkoituksemme oli lisäksi konkreettisesti nähdä, että mitä mieltä lapset olivat teemoista. Tarkistimme aina ennen haastattelemisen aloittamista lapsen ymmärtävän hymiöt ja niiden merkitykset. Huomasimme kuitenkin haastatteluiden edetessä, että lapset valitsivat hymiöitä hetken mielijohteesta, vaikka he olivat kertoneet ymmärtävänsä niiden merkitykset. Lapsi oli saattanut esimerkiksi kertoa edeltäneestä teemasta todella positiivisesti, mutta hymiöitä valittaessa valinta osui surulliseen hymiöön eikä lapsi osannut perustella valintaa. Yksi lapsista myös kertoi valitsevansa hymiöitä vuorotellen, ettei niistä kenellekään tulisi paha mieli. Tästä syystä päätimme käyttää hymiöitä haastattelutilanteissa, mutta niiden analysointi jätettiin tietoisesti pois.

Kuva 1. Hymiöt

Haastattelun edetessä käytimme muitakin apuvälineitä lasten motivointiin. Käytimme teemojen tietyissä kysymyksissä avuksi mielikuvituksellista taikasauvaa, jonka ojensimme lapselle käteen käytettäväksi. Tällä mielikuvitustaikasauvalla lapset saivat taikoa, mitä ikinä halusivat kysymykseemme liittyen. Taikasauvan

avulla saimme ensikäden tietoa lasten toiveista, mutta se myös rikastutti ja ilostutti hetkiämme lasten kanssa. Lapset saivat myös pieniä palkintoja hyvästä jaksamisestaan haastattelun kuluessa. Palkintoina toimivat ostamamme muumitarrat, joiden toivoimme osaltaan motivoivan lapsia jaksamaan. Tarrat osoittautuivat onnistuneeksi valinnaksi, sillä kaikki haastateltavat olivat niistä innoissaan ja ne selvästi kannustivat heitä jaksamaan. Lapset saivat myös haastattelun lopussa piirtää meille piirustuksen, jota varten olimme hommanneet hienon muumisalkun värikynineen ja piirustuspapereineen. Halusimme nähdä, mitä lapsi loihtii paperille, kun hän saa aiheeksi Hyvän päivän päiväkodissa. Piirtämisen tarkoituksena oli rauhoittaa lasta ja jättää hänelle hyvä mieli haastattelusta. Lisäksi saimme keskustella lapsen kanssa vapaammin piirtämisen aikana ja he kertoivatkin meille vielä lisää kokemuksiaan. Otimme lasten tuotoksista kuvia, jotka rikastuttavat ja elävöittävät opinnäytetyötämme.

Kuva 2. Muumisalkku

Kuva 3. Muumitarrat

Kuva 4. Piirtäminen

Kuva 5. Lapsen piirustus

Kuva 6. Lapsen piirustus

Lapsen mieli voi myös herkästi harhailla erilaisten ulkoisten ärsykkeiden vuoksi, josta johtuen haastattelutilan tulisi olla mahdollisimman neutraali ja tuttu lapselle. Alle kouluikäistä lasta haastateltaessa tulee myös ottaa huomioon vierastamisen mahdollisuus. Lapset voivat helposti tuntea olonsa epämukavaksi ja arkailla vastatessaan, jos haastattelija on heille vieras. Näistä syistä johtuen olisi-kin hyvä, että haastattelija olisi vähintään käynyt esittelemässä itsensä lapsille

ennen varsinaisia haastatteluja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 130). Edellä mainittujen seikkojen vuoksi päädyimme tekemään haastattelut päiväkodissa, jossa toinen meistä oli ollut aiemmin jo isompien lasten ryhmässä harjoittelussa. Tämän lisäksi kävimme etukäteen kertomassa lapsille tulevista haastatteluista, jolloin he myös näkivät, keiden kanssa tulisivat olemaan näissä haastattelutilanteissa. Teimme myös haastattelut kyseisen päiväkodin tiloissa, jolloin tilat olivat lapsille jo entuudestaan tuttuja.

Teimme aina korkeintaan kaksi haastattelua päivän aikana, jotta emme olleet häiriöksi päiväkodin arjen askareille. Pääasiassa teimme haastattelut aamupäivisin, mutta muutaman niistä jouduimme tekemään iltapäivällä, kun emme muuten saaneet lasten hoitoaikoja sovitettua omaan aikaamme. Haastattelut teimme aina siten, että toinen meistä haastatteli ja toinen kirjoitti vastauksia muistiin. Vuorottelimme haastatteluissa näitä rooleja. Saimme aina rauhallisen tilan käyttöömmme haastatteluissa, joka oli eduksi tilanteille ja lapsen keskittymiselle. Nauhoitimme haastattelut nauhurilla, joten rauhallinen tila oli tässäkin mielessä hyvä valinta. Menimme haastattelutilanteissa lapsen kanssa istumaan viltin päälle lattialle, jolloin olimme lapsen tasolla. Uskomme tämän myös vähentäneen jännitystä osaltaan, kun tilanteesta tehtiin mahdollisimman rento lapselle.

Opinnäytetyömmme haastatteluissa saamamme vuorovaikutus ja vastausten moninaisuus yllätti meidät positiivisesti. Vaikka lasta on haastava haastatella, hetkemme lasten kanssa sujuivat hienosti. Kysyimme aina haastattelujen lopussa lasten mielipidettä tilanteesta ja olimme hyvin iloisia, kun kaikki lapset kertoivat pitäneensä haastateltavana olosta. Osa lapsista jopa kysyi, milloin tehdään tämä uudelleen. Uskomme, että lapset olivat mielissään saamastaan huomiosta ja kuulluksi tulostaan. Heistä usea olisi halunnut jatkaa haastattelutilannetta vielä pitempään. Haastatteluiden lopuksi kiitimme lapsia ja veimme heidät takaisin omaan ryhmäänsä.

Opinnäytetyön tiedonkeruun jälkeen laaditaan analyysi saaduista materiaaleista, erilaisten koodausten ja luokittelujen avulla (Kananen 2010, 36- 37). Analysoimme haastatteluista saadun aineiston asianmukaisesti työssämme. Aineis-

ton analyysillä tarkoitetaan pääasiassa aineiston tiedon muokkaamista, kuten sen koodaamista ja lajittelua. Tiedon muokkaamiselle on tarkoitus järjestää aineisto uuteen muotoon, jotta se aukeaisi. Näin aineistosta saadaan selkeämmin ilmiöt ja erilaiset rakenteet esille. (Kananen 2008, 87- 88.) Käytimme opinnäytetyössä sisällönanalyysiä, sillä se sopii menetelmänä hyvin laadullisen tutkimuksen analysointiin ja sitä voidaan hyödyntää monenlaisissa tutkimuksissa. Sitä voidaan pitää yksittäisenä metodina, mutta myös laajana teoreettisena kehyksenä erilaisiin analyysikokonaisuuksiin yhdistettynä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Sisällönanalyysissä tavoitteena on saada tutkimuksen sisältö tiiviimpään ja selkeämpään muotoon. Ensiksi analyysia tehtäessä puretaan haastatteluista saatu aineisto ja kyseiset nauhoitteet litteroidaan eli kirjoitetaan puhtaaksi. Opinnäytetyössämme teimme haastattelujen litteroinnin aina mahdollisimman lähellä niiden ajankohtia, että ne olisivat vielä tuoreessa muistissa. Tallenteemme olivat hyvin selkeitä, joten puhtaaksi kirjoittaminen oli melko vaivatonta, vaikka siihen kului runsaasti aikaa. Haastattelujen purkamisessa auttoivat myös haastattelutilanteissa ylös kirjoittamamme vastaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95.)

Haastatteluaineiston litteroinnin jälkeen tapahtuu niin sanottu varsinainen analysointi, tekniikkana ainakin. Tätä aineiston luokittelua ja teemoittelua ei kuitenkaan voisi suorittaa, ellei ensin olisi päädytty tutkimuksessa keskittyvään asiaan sekä litteroitu aineisto valmiiksi. Opinnäytetyössämme keskityimme litteroinnin jälkeen aineiston teemoitteluun, sillä se on aineiston luokittelua teemoittain, joka sopii teemoja sisältävään työhömme. Teemoittelussa painotetaankin sitä, mitä kussakin teemassa on sanottu ja nostettu esille. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93-95.)

2.3 Opinnäytetyön eettisyys

Tiedämme, että opinnäytetyömme ei ole virallinen tutkimus. Olemme silti koonneet ja tehneet sen tutkimusetiikkaa noudattaen. Tutkimuksessa eettisyyttä tulee noudattaa koko prosessin ajan, aina ensimmäisistä ajatuksista viimeisiin kirjoituksiin saakka. Tutkimusprosessissa tulee pyrkiä tekemään eettisesti oikeita valintoja tilanteesta ja vallasta riippumatta. Opinnäytetyössämme olemme kiinnittäneet huomiota etiikkaan ja eettisiin kysymyksiin koko työstämisaajan. Olemme tiedostaneet, että opinnäytetyöprosessissa valta on meillä ja meidän tulee käyttää sitä oikein. (Ruoppila 1999, 26.)

Tutkimusaiheen valitseminen on itsessään jo eettinen kysymys. On tärkeää tiedostaa, kenen ehdoilla aiheen valinta on tehty ja miksi tutkimukseen on ryhdytty. Opinnäytetyössä on väistämätöntä, että aihevalinnan eettisyys tulee esille, haluttiin sitä tai ei. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 126- 127.) On myös tärkeää, että tutkimuksella olisi merkitystä. Aihe tulisikin valita niin, että sen tuloksilla olisi arvoa yhteiskuntaamme ja sen hyvinvointia ajatellen. (Kananen 2008, 133.) Opinnäytetyömme aiheeseen on päädytty nämä arvosteluperusteet huomioon, sillä työllämme on alusta asti ollut tiedossa oleva tavoite. Tutkimustuloksemme tulevat Kemin kaupungin varhaiskasvatuksen tietoon ja he saavat hyödyntää niitä halutessaan. Opinnäytetyömme tuloksiin päästäksemme keräsimme aineistoa työhömmme sopivilla tutkimusmenetelmillä, laadullisen haastattelun kautta.

Haastattelijan tulee muistaa, että lasta haastatellessa on hyvä olla vanhemman suostumus tästä (Lastensuojelun keskusliitto 2015). Ennen opinnäytetyömme haastatteluja informoimme lasten vanhempia haastatteluista ja pyysimme heiltä lupapapereiden avulla suostumusta lapsen osallistumisesta haastatteluun ja mahdollisiin valokuviin. Valokuvia otimme lasten piirustuksista haastattelun aikana niin, etteivät lapset olleet kuvista tunnistettavissa. Kuvat olivat lopullisen työmme elävöittämiseksi. Kaikki kymmenen perhettä antoivat suostumuksensa lapsensa haastatteluun, mutta yksi ei halunnut haastattelussa otettavan kuvia.

Lisäksi varmistimme aina lasten halukkuuden osallistumiseen haastattelutilanteen alussa.

Siinä missä aikuisten niin lastenkin tutkimuksen yleinen eettinen ohje ja arvo on, että tutkimus ei saa millään tavalla vahingoittaa tai loukata tutkimukseen osallistujaa (Ruoppila 1999, 48). Koska teimme opinnäytetyömme lapsia kuulemalla, olimme erityisen tarkkoja eettisyydestä ja siitä, ettei lapsia olisi tunnistettavissa opinnäytetyössämme. Emme käytä lasten nimiä työssämme, emmekä kerro heistä tuntomerkkejä. Lisäksi emme opinnäytetyössämme tuo esille päiväkodin nimeä, jossa haastattelut tehtiin. Olemme myös ottaneet ja valinneet kuvat opinnäytetyöhömme siten, että lapsia ei ole niistäkään tunnistettavissa. Lisäksi olemme huolehtineet, että lapsilla on lupa sekä halukkuus osallistua haastatteluumme. Vaikka haastattelulupien (Liite 1) kysymisen tarpeellisuudesta on kiisteltä tutkimusetiikassa, koimme että lupien kysyminen lasten huoltajilta opinnäytetyömme haastatteluihin on välttämätön osa hyvää tieteellistä käytäntöä (Mäkelä 2010, 76- 77). Kysyimme annettujen lupien lisäksi lapsen omaa halukkuutta osallistua haastatteluumme, sillä lapsella on oikeus kieltäytyä osallistumisesta jo aivan itsemääräämisoikeuden puitteissa (Perustuslaki 731/1999 2: 7§; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991).

Tutkimustulosten esille tuomisessa on myös noudatettava eettisiä normeja, jotka yltyvät tutkimusluvista kirjoittamiseen ja kirjoitetun tekstin kieliasuun (Ruoppila 1999, 41). Opinnäytetyötämme tehdessä on väistämättä kertynyt materiaalia, joista päiväkotit tai haastateltavat lapset olisivat tunnistettavissa. On kuitenkin eettisesti itsestään selvää, että nämä materiaalit eivät tule muiden kuin meidän tekijöiden tietoon. Kaikki valokuvat ja muistiinpanot sekä nauhoitteet, joista henkilöllisyys voisi olla tunnistettavissa, ovat vain meidän nähtävissämme ja kuultavissamme. Emme käytä niitä niin, että ne olisivat esillä opinnäytetyössämme ja työn valmistuttua hävitämme kaikki materiaalit asianmukaisesti.

3 OPINNÄYTETYÖN KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella on monta tehtävää. Päiväkodissa lapsi saa hoitoa, kasvatusta, opetusta sekä mahdollisuuden toimia ryhmässä, jossa on samanikäisiä lapsia. Jokaisella lapsella on subjektiivinen päivähoito-oikeus, mikä tarkoittaa sitä, että lapsella on oikeus saada järjestettyä päivähoitoa (Laki lasten päivähoidosta 451/1990 1:7§). Useimmiten lapsi on päivähoidossa, koska vanhemmat käyvät töissä tai opiskelevat. Päivähoito on eräänlainen sosiaalituki vanhemmille. Päivähoito tukee myös kotikasvatusta järjestämällä virikkeellistä toimintaa lapselle. Vanhemmat voivat saada myös neuvoja kotona tehtävään kasvatukseen. Päivähoidon maksut järjestetään myös siten, että jokaisella olisi mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuksen palveluita. Maksu määräytyy vanhempien tulojen mukaan. Jos vanhempien tulot ovat pienet, maksua ei peritä lainkaan. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999, 6.)

Varhaiskasvatuksessa pyritään antamaan lapselle sellaista kasvatusta ja vuorovaikutusta, että lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen olisi tasapainoista. Jotta tämä olisi mahdollista, varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja lasten vanhempien tulisi tehdä yhteistyötä. Kasvatuskumppanuus mahdollistaa tällöin mahdollisimman hyvän lähtökohdan lapsen kehittymiselle ja kasvamiselle. Varhaiskasvatus on opetuksen, hoidon ja kasvatuksen kokonaisuus. Siinä yhdistyvät suunnitelmallisuus, tavoitteellinen vuorovaikutus ja yhdessä toimiminen, joiden keskiössä on lapsen omaehtoinen leikki. Suurin voimavara varhaiskasvatuksen kannalta on ammattitaitoinen henkilökunta, jolla on varma ammatillinen tieto ja taito. (Stakes 2003, 9, 56.)

Yksi tärkeimmistä asioista varhaiskasvatuksessa on arvostaa lapsuutta ja sen itseisarvoa sekä ohjeistaa lasta hänen kasvaessaan ihmisenä. Varhaiskasvatta-

jien tehtävänä on myös huolehtia kolmesta kasvatuspäämäärästä, jotka ohjaavat toimintaa. Kasvatuspäämäärien tarkoituksena on opettaa lasta edistämään omaa henkilökohtaista hyvinvointiaan sekä edesauttaa toisia ihmisiä huomioivia toimintatapoja. Lasta opetetaan myös iän mukaisesti toimimaan itsenäisemmin. Henkilökohtaista hyvinvointia edistetään kunnioittamalla lapsen yksilöllisyyttä. Kun lapsen yksilöllisyys huomioidaan, se mahdollistaa yksilöllisen kasvamisen sekä omana persoonana kasvamisen. Jo pienestä pitäen lapsille opetetaan toisia ihmisiä huomioivia käyttäytymis- sekä toimintatapoja. Tämän kautta lapsi oppii ottamaan toiset ihmiset huomioon sekä välittämään heistä. Se edesauttaa lasta myös suhtautumaan itseensä sekä toisiin ihmisiin ja kulttuureihin myönteisesti. Lapsen kehityksen huomioon ottaen lasta opetetaan tekemään asioita itsenäisemmin. Itsenäisyyden vaiheittainen lisääminen edesauttaa lasta kasvu-prosessissaan sekä antaa eväät itsensä sekä läheistensä huolehtimiselle. Kasvatuspäämäärän tarkoituksena on myös pohjan luominen aikuisena tehtäville elämää koskeville päätöksille. (Stakes 2003, 11, 56.)

Lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi on varhaiskasvatuksen lähtökohta. Hyvinvoivalla lapsella on parhaimmat edellytykset kasvaa, oppia ja kehittyä. Hyvinvoinnin näkee, kun lapsi nauttii muiden lasten sekä aikuisten läsnäolosta ja heidän kanssaan leikkimisestä. Hyvinvoiva lapsi on iloinen ja saa toimia kiireettömässä sekä turvallisessa ympäristössä. Kun lasta kiinnostaa häntä ympäröivä ympäristö, hän pystyy hyödyntämään sitä kiinnostusta leikkimiseen, oppimiseen sekä arkiseen toimintaan ja itsensä haastamiseen. Oman hyvinvointinsa edistämiseksi lapsi uskaltaa myös opetella uusia sosiaalisia taitoja. (Stakes 2003, 13, 56.)

Fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät muodostavat varhaiskasvatusympäristön. Ympäristöön luetaan kuuluvaksi rakennetut tilat, lähellä oleva ympäristö sekä toimintaan liittyvät psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö. Myös välineet ja materiaalit voidaan lukea ympäristöön kuuluvaksi. Kun ympäristö on innostava, se edesauttaa lapsia kokeilemaan eri asioita, ilmaisemaan itseään sekä toimimaan mielenkiinnon mukaan. Varhaiskasvatusympäristöä suunniteltaessa tulee

ottaa huomioon niin esteettiset kuin toiminnallisetkin seikat. Kun ympäristö on hyvin suunniteltu ja rakennettu, se toimii kannustimena lapsille sekä henkilöstölle. Hyvä varhaiskasvatusympäristö antaa sopivasti virikkeitä ja edesauttaa muun muassa lapsen liikkumista, toimimista sekä itseilmaisua. Lapset on hyvä ottaa myös mukaan ympäristön suunnittelussa. Silloin lapset saavat vaikuttaa ja kertoa mielipiteensä millainen heidän mielestään hyvä toimintaympäristö olisi. Varhaiskasvatusympäristön tulisi olla myös positiivinen ja lasten terveyden sekä muun hyvinvoinnin huomioiva. (Stakes 2003, 15- 16, 56.)

Syntymästään lähtien lapsi on utelias ja halukas oppimaan uutta. Oppiminen on kokonaisvaltainen asia, kun puhutaan lapsesta. Oppiessaan lapsi käyttää apunaan kaikkia aistejaan ja olemalla aktiivinen hän oppii parhaiten uusia asioita. Kun toimiminen on lapselle mielekästä ja merkityksellistä, lapsi kokee onnistumisen riemua. Jotta oppiminen olisi mahdollisimman mielekästä, turvalliset ihmissuhteet luovat sille pohjan. Kun kasvattaja on sitoutunut opettamaan, se näkyy lapsen tunteiden huomioimisena. Tällöin kasvattaja antaa lapselle mahdollisuuden muun muassa tutkia, ilmaista ajatuksiaan ja tehdä itsenäisiä valintoja. Hyvä pohja oppimiselle luodaan jo varhaiskasvatuksesta lähtien. (Stakes 2003, 16, 56.)

Kun varhaiskasvatuksen toiminta on lapsilähtöistä, silloin on tärkeää huomioida lapsen yksilöllisyys sekä oppimisprosessien sosiaalinen ulottuvuus. On tärkeää, että lapsen ainutlaatuisuutta ja yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja se huomioidaan toiminnassa. Kun jokaista lasta kohdellaan yksilöllisesti, heillä on hyvät mahdollisuudet oppia tasa- arvoisesti. (Hujala ym. 1999, 25.)

On tärkeää tiedostaa oppimisympäristön vaikutus lapsen kehitykseen. Lapset ottavat vaikutteita ympärillään tapahtuvista asioista ja sitä kautta oppivat erilaisia asioita, kuten sosiaalista vuorovaikutusta. Myös se, kuinka ympäristö on rakentunut, on tärkeää lapsen oppimisen kannalta. Leikkiympäristöllä on suora vaikutus lapsen leikkiin ja leikin tasoon. Kun ympäristö on hyvä ja virikkeellinen,

lapsen leikkikin on moninaisempaa. Tällaisissa tilanteissa lasten leikeissä on havaittavissa enemmän luovuutta sekä heidän ajattelu on monipuolisempaa. Tällöin lapset leikkivät myös haastavampia ryhmäleikkejä. (Hujala ym. 1999, 28.)

3.2 Lapsilähtöisyys

Jotta kasvattaja voisi toimia mahdollisimman lapsilähtöisesti, hänen täytyy kohdata lapsi ja lapsen yksilölliset tarpeet. Jotta kohtaaminen olisi mahdollista, kasvattajan täytyy kyetä nähdä lapsen kasvun sekä kehityksen tarpeet. Kasvattajan on tärkeää myös huomioida lapselle tärkeät kokemukset. Jotta lapsen perheeseen tutustuminen olisi mahdollista, tulee kasvattajan tehdä yhteistyötä lapsen vanhempien kanssa. Päivähoidon alkaessa on tärkeää, että henkilökunta tietäisi mahdollisimman paljon lapsesta, hänen perheestään ja heidän elämäntilanteestaan. Jotta päivähoito voisi alkaa mitä parhaiten, lapsen ja perheen olisi tärkeää käydä tutustumassa uuteen hoitopaikkaan. (Järvinen & Laine & Hellman- Suominen 2011, 34- 35.)

Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan myös oppimis- ja opettamisprosessia, joka pohjautuu muun muassa lapsen omaan kulttuuriin ja kokemuksiin. Täten lapselle mahdollistetaan merkityksellisiä kokemuksia, kun toimintaa suunnitellaan niin, että jokaiseen päivään mahtuu leikkiä, liikuntaa, taiteellista ilmaisua ja kokemista sekä tutkimista. Kasvattaja, joka on lapsilähtöinen, kunnioittaa lasta omana yksilönään sekä luottaa tämän kasvuun ja kykyihin. Hän näkee lapsen myös aktiivisena toimijana, leikkijänä, tutkijana sekä tekijänä. (Järvinen ym. 2011, 35.)

Lapsi tulisi muistaa kohdata omana yksilönään sekä hyväksyä hänet sellaisenaan. Kasvattajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on tukea lasta ja hänen yksilöllisiä piirteitään opetuksen, hoidon ja kasvatuksen myötä. Jotta tämä olisi mahdollista, kasvattajalla tulisi olla tietoutta lapsen yksilöllisistä tarpeista sekä kokemuksista lapsiryhmässä. Keskustelemalla vanhempien kanssa ja havainnoimal-

la lasta ryhmässä, lapsesta voidaan kirjata saatuja havaintoja ylös ja arvioida lasta yksilöllisesti. Arvioitavia kohteita ovat lapsen kasvu, kehittyminen ja oppiminen. Myös lapsen niin kuin aikuisenkin tarpeet vaihtelevat päivän tai tilanteen tavoin. Joskus lapsi on hellyyden tarpeessa, kun taas toisena päivänä lapsi on innokas oppimaan uutta. Tärkeintä lapsiryhmässä työskennellessä onkin seurata ryhmää ja ryhmästä lähteviä tunnetiloja, jotta päivän toimintaa voi muokata lapsille sopivaksi. (Järvinen ym. 2011, 35.)

Keskustelemalla lapsen kanssa joka päivä, aikuinen edesauttaa lapsen verbaalista kehitystä ja rohkaisee häntä kertomaan omia ajatuksiaan. Myös olemalla johdonmukainen ja perustelemalla päätöksensä, aikuinen on mallina lapselle huomioon ottaen lapsen kehitystason. Lapselle lapsilähtöisyys voi merkitä muun muassa mahdollisuuksia parantaa omaa tapaansa ajatella sekä oman toiminnan, ilmaisun ja tunteiden kehittämistä. Varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisesti työskentely tarkoittaa lähinnä tutkimista, oppimista ja itse tekemistä opetuksen sijasta. Kasvattajalla olisi hyvä olla myös tilannehumoria, mutta niin, että lapselle tulee selväksi, mistä asioista voi laskea leikkiä ja mistä asioista ei. Tuomalla huumoria elämään lapsi oppii olemaan tyytyväinen itseensä sekä sen, ettei ihmisen tarvitse olla täydellinen. (Järvinen ym. 2011, 35- 36.)

Lapsilähtöisyydellä ja lapsikeskeisyydellä on eronsa. Lapsilähtöisyydessä aikuinen ja lapsi ovat tasa- arvoisessa asemassa ja toimivat tasavertaisesti. Lapselle on myös tärkeää muistaa antaa hellyyttä, asettaa rajoja ja valvoa hänen toimintaansa. Kun lapsi onnistuu, häntä muistetaan kehua ja kiittää. Kuitenkaan turha kehuminen ei kannata, sillä lapsi erottaa aikuisen äänensävyistä, onko kehu aito vai ei. Rankaisemista ei myöskään ole hyvä käyttää kasvatustapahtumana. (Järvinen ym. 2011, 36.) Pieni lapsi ei aina ymmärrä, miksi häntä rangaistaan. Jos lapsen laittaa rauhoittumaan hetkeksi huonosta käytöksestä, on myös tärkeää selittää lapselle, miksi niin tapahtui ja kerrata siihen johtaneet tapahtumat. Kun lapsi alkaa paremmin ymmärtää syy- ja seuraussuhteita, hän voi alkaa tiedostamaan omaa käytöstään.

3.3 5-6 -vuotiaan lapsen kehitys

Kasvattajan on tärkeää ymmärtää lapsen eri kehitysvaiheita, sillä niihin liittyy erilaisia kehityshaasteita ja -tehtäviä. Ymmärtämällä näitä haasteita ja tehtäviä kasvattaja pystyy tukemaan lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Samanikäisillä lapsilla kehitykselliset erot voivat olla huomattaviakin. Siksi onkin tärkeää huomioida lapsen persoonallinen ja yksilöllinen kasvu sekä edesauttaa sitä. Nykyisin lapsi nähdään omana yksilönään, joka tarvitsee psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen kehittymiseen apua. Aikuinen, joka ymmärtää lapsen henkilökohtaiset tarpeet, kehitystason sekä persoonallisuuden on kykeneväinen tukemaan lasta näiden osa-alueiden kehittymisessä. (Järvinen ym. 2011, 37-38, 57.)

Ihmisen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ovat sidoksissa toisiinsa, sillä ne eivät kehity muista riippumatta. Kun lapsi kasvaa fyysisesti, myös motoriikka kehittyy mukana. 5-6 -vuotiaalla lapsella karkeamotoriikka ja perusliikuntamuodot ovat jo kehittyneet. Lapsi pystyy muun muassa kävelemään, juoksemaan ja hyppimään. On tärkeää, että kasvattaja kannustaa ja rohkaisee lasta turvallisesti harjoittelemaan uusia asioita. Kuitenkin se on otettava huomioon, että lapsen on ensin kypsyttävä oppimaan ennen kuin oppiminen onnistuu. 5-6 -vuotiaan hienomotoriset taidot ovat myös kehittymässä. Lapsi harjoittelee sorminäppäryyttä, saksilla leikkaaminen ja oman nimen kirjoittaminen onnistuu ja lapsi pystyy kynää käyttäessään tarkkailemaan käden työskentelyä. (Järvinen ym. 2011, 45-48.)

5-6 -vuotias lapsi on usein omatoiminen, tasapainoinen, uusiin tilanteisiin sopeutuva ja ulkopuoliselle antaa vaikutelman isosta lapsesta. Lapsi haluaa olla apuna ja erilaisten askareiden loppuunsaattaminen on tärkeää. Vaikka lapsesta voi saada kehittyneen kuvan, 5-6 -vuotias on monella tapaa vielä pieni lapsi, joka tarvitsee hellyyttä ja hoivaa. Myös tunteet voivat heitellä laidasta toiseen. Tässä iässä lapsi alkaa tulla tutuksi itsekritiikin kanssa, jonka vuoksi lapsen usko omiin kykyihin voi olla koetuksella. Myös epäonnistumisen pelko voi ajaa

lapsen itsetuntoa alas. Siksi onkin tärkeää, että kasvattaja muistaa kannustaa ja tuoda lapsen vahvuuksia esille. Vaikka 5 -vuotias omaa vielä vilkkaan mielikuvituksen, lapsi osaa kuitenkin jo erottaa mielikuvituksen todellisuudesta. Lapsi ei myöskään halua olla huumorin kohde, vaikka pitääkin vitseistä. Tässä iässä lapsen oma persoonallisuus ja luonteenpiirteet tulevat myös voimakkaammin esille. (Järvinen ym. 2011, 62- 63.)

5-6 -vuotias lapsi osaa jo samaistua samaa sukupuolta olevaan vanhempansa. Hän ymmärtää kasvavansa joko mieheksi tai naiseksi. Tämän ikäinen lapsi tykkää myös pelata pelejä ja leikkiä erilaisia leikkejä, joissa on kuitenkin selkeät säännöt. Häviäminen voi kuitenkin tuntua vaikealta. Oman ikäiset lapset ovat 5-6 -vuotiaalle tärkeitä ja usein isommat lapset ovat ihailun kohteena. Yhteisleikitkin onnistuvat ja neuvottelutaidot ovat kehittyneet, mutta leuhkiminen on yleistä kavereiden seurassa. Tässä iässä lapsi alkaa pohtia myös hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän eroa. Useimmiten lapsi hakee aikuiselta varmistusta omille pohdinnoilleen. Lapsen muisti on myös entistä kehittyneempi, jonka vuoksi lapsi kykenee muistamaan useampia asioita kuukausienkin takaa. Jotkut lapset oppivat myös kirjoittamaan oman nimensä ja laskemaan pieniä laskutoimituksia. Lapsen mielestä myös erilaisten esineiden lajittelu on mielekästä puuhaa. Lajittelun avulla lapsi voi oppia eri määreitä ja suureita. (Järvinen ym. 2011, 62- 63.)

Lapsen puhe on myös hyvin selvää, jonka vuoksi lapsi pärjää vieraiden ihmisten seurassa. Erilaisten käsitteiden käyttö onnistuu myös, kuten hitaasti- nopeasti ja vähän- paljon. 5-6 -vuotias lapsi tykkää kuunnella pitkiäkin satuja ja juonen seuraaminen ei tuota usein vaikeuksia. Lapsi on myös innoissaan siitä, että ensimmäiset maitohampaat alkavat putoamaan ja tilalle kasvavat rautahampaat. Lapsi nauttii myös siitä, että saa auttaa aikuista arjen askareissa, kuten pöydän kattamisessa tai leipomisessa. Tällaista innokkuutta voi hyödyntää, sillä innokas lapsi on hyvillään, kun saa olla aikuiselle avuksi. (Järvinen 2011, 63.)

3.4 Päiväkodin arki ja sen kasvatuksellisuus

Päiväkodin arjessa päivät kuluvat erilaisten tilanteiden ja rutiinien läpi saattamisessa. Näitä tilanteita ovat muun muassa ruokaileminen, pukeutuminen ja rii-suminen, ulkoileminen, lepääminen ja nukkuminen sekä vessassa käyminen. Ajan kulumisen tilanteisiin on täysin riippuvainen lasten iästä, sillä mitä nuorempi lapsi on, sitä enemmän aikaa perushoitotilanteisiin luultavasti kuluu. On huomioitavaa, että aikuisen oikeanlainen suhtautuminen tilanteisiin luo lapselle turvallisuuden tunnetta sekä vähentää lapsen stressiä. Jos aikuinen kiirehtii tilanteissa, lapsikin alkaa stressaamaan. Lasta rauhoittaa, hänen kielen omaksuminen kehittyä ja hän saa uutta tietoa elämästä silloin, kun aikuinen perushoitotilanteissa liittyy puheen toimintaansa selostaen lapselle tehtävästä asiasta ja vastaa lapsen mahdollisiin kysymyksiin. Lisäksi lorut sekä laulut helpottavat lapsen ja aikuisen välisiä kohtaamisia, ne tekevät niistä turvallisemman tuntuisia. (Tiusanen 2008, 79.)

Päiväkodin arjen perushoitotilanteissa rakennetaan lapselle terveyttä edistäviä tottumuksia elämään, jotka näin myös ennaltaehkäisevät sairauksilta. On myös tärkeää, että lapsi opetetaan selviämään arjen rutiineista ja tilanteista itsenäisesti. Kun lapsi selviytyy itse, hänen mielensä on iloinen ja hänen itsetuntonsa kasvaa. Aikuisen näyttämällä mallilla ja kielellisellä ohjaamisella on suuri merkitys siihen, että lapsi omaksuu opeteltavat asiat. Lapsen itsenäisen ja omatoimisen käytöksen syntyminen vaatii aikuiselta kärsivällisyyttä ja perushoitotilanteiden näkemistä oppimistapahtumana. Lisäksi lasten kohtaaminen erityisinä yksilöinä auttaa niin aikuista kuin lastakin selviytymään arkitilanteista. Jotta lapsi ja hänen yksilölliset piirteensä sekä kehitystasonsa voitaisiin tuntea mahdollisimman hyvin päiväkodissa, on päivähoidon ja kodin välinen luja yhteistyö tärkeää. (Tiusanen 2008, 79.)

Pedagogiset valinnat ohjaavat työyhteisön toimintatapoja. Milloin lapsella on rauha tehdä asioita kiireettömästi ja millaisia kokonaisuuksia hänen päivänsä päiväkodissa sisältää, ovat mietinnän arvoisia seikkoja. Lisäksi päiväkodin ar-

kea suunniteltaessa otetaan huomioon se, että lapsi saisi mahdollisimman pitkäjänteistä ja kiireetöntä kasvatusta. Hetkessä eläminen ja tilanteisiin mukautuminen ovat kallisarvoisia ominaisuuksia työyhteisön jäseniltä päiväkodissa. Aikuisen tehtävä on edistää päiväkodin toimivaa arkea, mutta samalla hänen täytyy ottaa arjen poikkeavat tilanteet huomioon ja elää niiden mukaisesti. Näin päiväkodin perushoitotilanteista selvittää kunnialla ja arjen kasvatuksellisuus on stressittömämpää lapsille. (Mikkola & Nivalainen 2010, 31.)

Päiväkodin päivien rytmiä suunniteltaessa on otettu huomioon kasvatuksellisia sekä käytännöllisiä tekijöitä. Jotta lapsi kehittyisi ja kasvaisi, tarvitsee hän sekä ravintoa, ulkoilua ja liikuntaa että lepoa. Ruokailussa on esimerkiksi otettava huomioon ravinnon tarve, jonka lisäksi on painotettava myös terveydellisyyttä ja vakaumuksellisia näkemyksiä sekä lapsen samanaikaista oppimista, kuten pöytätaavat ja likaisten astioiden pois vienti. Päivärytmi vaihtelee yksilöllisyydeltään ja yhteisöllisyydeltään päiväkodeittain, mutta kaikissa niissä tulee huomioida ja tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Päiväohjelman vaihtelevuudesta huolimatta hoitopaikkojen päivärytmeissä on paljon samankaltaisuuksia. Tavallista on, että päiväkodin arki menee seuraavanlaisesti: päiväkotiin saapumisen jälkeen lapsi saa vastaanansa hyvää huomenta -tervehdyksen ja lapsella on hetki aikaa omille puuhille. Näitä puuhia ovat yleensä pelaaminen, piirtely, satukirjan katselu tai ihan vain keskustelu kaverin kanssa, mutta jotkut lapset tykkäävät myös vain istua ja ihmetellä. Yleensä päiväkodista riippumatta aamupala on kello kahdeksan tienoilla ja se syödään koko lapsiryhmän voimin. (Järvinen ym. 2011, 166.)

Usein päivähoidossa vietetään yhteistä aamupiiriä aamupalan jälkeen. Tällaisessa päivänaloituksessa tarkastetaan, ketkä ovat tulleet hoitoon ja kuunnellaan satu tai lauleskellaan. On myös perinteistä, että aamupiiriin kuuluu kalenteriin tutustumista ja keskustelua mieltä askarruttavista asioista. Lisäksi mahdollisia syntymä- ja nimipäiväsankareita voidaan muistaa. Tällaisten aamuhetkien avulla lapsi oppii pikku hiljaa viikonpäivät ja kuukaudet. Aamupiiriin lisäksi aamuihin ja aamupäiviin yleensä sisällytetään leikkiä, mutta myös ohjattuja yksilö- ja ryhmätoimintoja. Myös projekti- ja pajatyöskentely on hyvä keskittää aamu-

päivään, sillä lapset ovat silloin enemmän motivoituneita oppimaan ja heidän keskittyminen on parhaimmillaan. (Järvinen ym. 2011, 166- 167.)

Ulkoilu päiväkodissa tapahtuu aamu- ja iltapäivisin tai vain toisena ajankohtana päiväkodista sekä säästä riippuen. Päivähoidossa ulkoillessa korostetaan yhdessä leikkimistä, pientä kisailua ja yhdessäoloa. Ulkoillessa myös keskitytään terveellisyteen, liikunnallisuuteen ja yhteisöllisyyden korostamiseen. Lapsille opetetaan ulkona leikkimisen kautta toisten huomioimista, tavaroiden ja lelujen jakamista sekä vastuunottamista yhteisestä pihapiiristä. Ulkoillessakin aikuisen esimerkillinen käyttäytyminen on siis tärkeää. Päiväkodissa terveellisyyttä korostetaan myös ruokaillessa, sillä säännöllinen ruokaileminen auttaa lapsen kehityksessä ja kasvussa. Lounas syödään yleensä kello 12 mennessä koko ryhmän kanssa, päiväkodin aikuiset mukaan lukien. (Järvinen ym. 2011, 167.)

Päiväkodeissa päivän tapahtumiin lukeutuu myös nukkumatilassa levähtäminen. Nukkumatilassa lapsi kuulee satua tai musiikkia, lepää ja nukkuu. Perinteistä on, että lapsi saa tuoda päiväkotiin oman pehmolelun halutessaan, jotta uneen pääseminen helpottuisi. Lapsen päiväunien tarvetta suunniteltaessa otetaan huomioon lapsen ikä, yksilöllisyys sekä vanhempien mielipide. Kaikki päivähoidossa olevat lapset eivät tarvitse päiväunia, osalle riittää vain hetken levähtäminen. Tavallisesti 5-6 -vuotiaille lapsille pelkkä levähtäminen on riittävää. Levähtämisen jälkeen vanhemmat lapset saavat mennä leikkimään hiljaisia leikkejä ja kaikkien herättyä on välipalan aika, noin kello 14 aikoihin. Välipalan jälkeen lapset käyvät vessassa ja alkavat yleensä lähteä pihalle tai jäävät vielä sisälle jatkamaan puuhiaan. Iltapäivän aikana lapset haetaan kotia, tavallisesti kello 17 mennessä. (Järvinen ym. 2011, 167.)

4 AINEISTON ANALYYSI

4.1 Päiväkoti ja päivähoito

Teimme opinnäytetyömme aineiston analyysin teemoittain, koska se oli mielestämme johdonmukaisin ja työhömmme sopivin tapa. Teema kerrallaan aineiston avaaminen on selkeää, koska haastattelutkin tehtiin niin. Emme käyttäneet lasten vastausten analysoinnissa lukumääriä, sillä koemme, ettei se ole keskeistä työssämme. Haastateltavia lapsia oli kuitenkin vain kymmenen ja opinnäytetyömme ei ole varsinainen tutkimus. Lukumäärien sijaan käytimme sanallisia kuvauksia kuten kaikki, suurin osa ja vain muutaman. Halusimme analyysissa tuoda lasten ääntä kuuluviin myös sitaattien muodossa. Käyttämämme sitaatit ovat suoraan haastatteluista, mutta emme kerro niissä, kenestä haastateltavasta on kyse. Teimme tämän tietoisesti, sillä lasten tunnistamattomuus säilyy näin parhaiten. Lisäksi koemme, ettei lapsen iällä tai sukupuolella ole haastattelun vastaukseen nähden merkitystä.

Haastattelumme ensimmäinen teema käsitteli päiväkotia ja päivähoitoa. Aiheen kysymysten kautta pyrimme saamaan lapsilta henkilökohtaista tietoa siitä, mitä mieltä he ovat päivähoidosta ja päiväkodissa käymisestä. Halusimme myös tietää, millainen on lasten mielestä hyvä päivä päiväkodissa ja millaista heidän mielestään on hyvä päivähoito. Lapset olivat sitä mieltä, että hyvä päivä päiväkodissa pitäisi sisällään muun muassa leikkimistä kavereiden sekä lelujen kanssa. Kysymys hyvästä päivähoidosta oli kuitenkin haasteellinen lapsille vastattavaksi ja tiedostimme sen laatiessamme kysymyksiä. Halusimme kuitenkin siitä huolimatta esittää kysymyksen lapsille ja katsoa, kuinka moni siihen pystyi vastaamaan.

“En mää muista. Leikkiminen. En mää muista. Ekana mä haluaisin pikkuautoilla. Ekana mä haluan sitä ja sitten mä haluankin muuta.”

“Hyvä. Todella hyvä. Leikkiä. Tykkään leikkiä kavereitten kanssa.”

“No semmoinen perjantai, ko silloin saa tuua leluja ja näytellä.”

“Vaikea kysymys. Kivoja aikuisia, jotka hoitaa.”

“Semmoinen, että mää vähä niinku nukahdan sinne. Ja sitte siellä on rentoutumista.”

Seuraavaksi annoimme lapsille kuvitteellisen taikasauvan ja kerroimme heille, että he saisivat taikoa mielestään kivan päivän päiväkodissa. Pyysimme lapsia samalla kertomaan, mitä he taikoisivat, jos saisivat päättää päivän tapahtumista. Lisäksi halusimme saada vastauksen siihen, mistä lapset pitävät päiväkodissa. Lasten vastauksista nousi selkeästi esille leikin ja lelujen tärkeys, mutta myös pelaaminen ja piirtäminen mainittiin mieluisana asiana.

“Leikkiä. Koko päivä leikittäisiin. Kaikkien kanssa. Lasten kanssa. Ulkona.”

“En mittään. No mää haluan toivoa, että lennättäkkää tähtiä. No en mää tiä.”

“Mä tykkään vaan leikkiä. Haluaisin leikkiä koko päivän. Mä kotona myös leikin. Mun lempileikki on tikka puuta koputtaa. Kavereitten kanssa. Sisällä.”

“Leikkimisestä. Ehkä ulkoilusta, jos sais olla kauan. Ja mä tykkäisin enemmän siitä ettei tarttis nukkuu päikkäreitä. Ennen oli niin että 6-vuotiaat ei nukkunu ja muut nukku, se oli outoa.”

“Siitä, että mua käsitellään hyvin. No että esimerkiksi, että mä oon tehny jotaki semmosta työtä, mitä äiti hyväksyy.”

Kysyessämme lapsilta siitä, mistä he eivät pidä päiväkodissa, vastausten skaalaa oli laaja. Useampia vastauksia yhdisti kuitenkin se, etteivät lapset pitäneet toiminnasta, joka vaati heiltä pitkää keskittymiskykyä ja rauhassa paikallaan oloa. Myös muun muassa riitely ja lyöminen koettiin epämieluisina asioina. Vastapainoksi kysyimme seuraavana lapsilta heidän lempipaikkaansa päiväkodissa. Lapsien vastaukset lempipaikasta vaihtelivat, mutta piha oli suosituin.

“Siitä että mulle suututaan. No esimerkiksi siitä mitä mä en tee.”

“Varmaa siitä, ku lyyään tai matkitaan. No varmaan se, ku muut riitelee. Jos vaikka --- ja --- riitelee aina ja mä yritän sanoa niille, että ei riitely selvitä mitään asiaa.”

“Nukkumisesta.”

“Istua en tykkää. Penkillä. Tuokiossa.”

“Noo ehkä.. Meän isojen puoli. Siellä on nii paljo leluja.”

“Leikkipuisto. Koska siellä voi leikkiä ja siellä on kaikkia semmosia nukkejaki.”

Kysyessämme lapsilta, millainen heidän mielestään on mukava aikuinen päiväkodissa ja mitä sellainen henkilö yleensä tekee, huomasimme, että lasten oli vaikeaa vastata kysymykseen “millainen”. Lapset eivät osanneet kertoa tiettyjä asioita, mitkä tekevät aikuisesta mukavan, vaan he nimesivät mielestään mukavan aikuisen. Kysyessämme perusteluita henkilön valinnalle, lapset painottivat aikuisen olevan heidän mielestään kiltti ja suuttuvan vain vähän. Kaikki lapset olivat myös sitä mieltä, että päiväkotiin on mukavaa tulla. Poikkeuksena olivat kuitenkin sellaiset päivät, kun lapsia väsytti paljon eikä yöllä ollut tullut kunnolla uni.

“Noko se ei mulle koskaan oo semmoinen. Että mulle suuttuu vähäse vaan.”

“--. Koska hän silloin kun mää tulin tänne, niin -- oli sisällä ja hän tuli ensin mun tykö. Silloin mun äiti vei mut päiväkotiin.”

“Sillo ku se --- on aivan kiltti.”

“Jos ei väsyttäis, niin sitten ois kiva tulla.”

“On. Koska täällä saa leikkiä ja sitä mitä haluaa. Mutta joskus sitä ei saa mitä haluaa. No esimerkiksi kampaamoon ei ole tarpeeksi tettejä.”

Haastattelemistamme lapsista pari oli sitä mieltä, että päiväkotiryhmässä voisi olla enemmän lapsia, kun taas suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että lapsia saisi olla ryhmässä vähemmän. Lapset toivoivat, että ryhmässä saisi olla yleisesti

rauhallisempaa. Viimeisenä kysyimme lapsilta, kokevatko he, että heitä kuunnellaan päiväkodissa tarpeeksi ja otetaanko heidän mielipiteensä huomioon. Lähes kaikki lapset olivat sitä mieltä, että heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensä on otettu huomioon tarvittaessa.

“Enemmän. Jotta ois enempi kavereita.”

“Vähemmän. Ettei kuuluis nii kova meteli.”

“Vähemmän. Koska mä haluaisin rauhassa vähäsen leikkiä.”

“Aika paljon. No emmää niistä tiiä.. Ei paljoo lapset kuuntele. Mut joskus jos leikkii ulkona jotkut hippaa ja mä tuun siihen nii mää yritän sanoa että te leikitte hippaa aina vaa, eikö voi olla muuta,niiku vaikka piilosta.”

“Joo. Otetaan. Otetaan aina.”

“Ei oo asiaa. Ei. Ei oo.”

4.2 Ruokailu

Haastattelumme toisessa teemassa käsitelimme lasten ruokailua päiväkodissa. Halusimme tietää, millainen ruokailutilanne olisi lasten mielestä hyvä ja millainen ruokailukäytäntö oli sillä hetkellä. Puolet vastanneista lapsista toivoi ruokailutilanteen olevan rauhallinen. Toiset viisi lasta eivät osanneet vastata kysymykseen tai he luettelivat lempiruokiaan vastaukseksi. Lapsista puolet oli myös sitä mieltä, että sen hetkinen ruokailutilanne oli hyvä ja rauhallinen, kun taas muutama lapsi koki tilanteen olevan joskus meluisa.

“Kalakeittoa. Emmä oikee tiiä...”

“ On nyt rauhallinen. On hyvä nyt.”

“ Emmä oikee muista.. Jokku meluisaa tuolla isojen pöydässä aina. Ku mää yritän olla nii hiljaa.”

Haastattelun myötä kävi ilmi, että lähes kaikki lapset kokivat saavansa ruokailla rauhassa. Suurin osa lapsista kertoi myös tykkäävänsä keskustella samalla kun ruokailee, sillä heidän mielestään se on kivaa. Kuitenkin pari lasta mainitsi, että he eivät halua jutella syödessään. Yli puolet lapsista oli myös tyytyväisiä heille osoitettuun istumapaikkaan. Kuitenkin muutama lapsi toivoi, että saisi itse valita paikkansa, jotta pääsisi kaverin viereen istumaan.

“Saan. Tykkään jutella vähäsen. Koska se on kivaa.”

“Joo. Joo, en tykkää jutella. Joo, en tykkää. Ei voi puhua ruoka suussa.”

“No joo, mutta välillä mää itekki siellä puhun. Noo kyllä mää välillä. On mukavampi syyä rauhassa.”

“Haluaisin ite valita. Minun oman tuolin paikalla. Tykkään omasta paikasta.”

“Tädit laittaa mut eri paikkaan joskus. Tykkään istua siellä mihin tädit mut laittaa.”

Halusimme ruokailu- teemassa myös tietää, mitkä ovat lasten lempiruokia ja minkälaisista ruoista he eivät pidä. Lisäksi kysyimme, mistä välipalasta lapset pitävät ja miksi. Perinteiset ruoat, kuten makaronilaatikko, olivat lasten mieleen. Useimmiten lapset eivät pitäneet erilaisista keittoruuuista, sillä heidän mielestään niissä oli väkevä tai muuten paha maku. Lasten vastauksista välittyi myös kotona opitut ruokailutottumukset. Lapsille mieluisia välipaloja olivat sellaiset ruoat, jotka olivat jossain määrin makeita. Vain kahden lapsen mielestä leipä oli mieluisin välipala.

*“Makarooneja ja sitte niitä pitkiä makarooneja ja nuudeleita. Nuude-
lit on tosi makeita. No semmoisesta jossa on kallaa iha hirveästi.
Paitsi vähän kalasta ja joskus mä saatan yllättää niin, että mä syön
kaikki rapeakalat. Mutta mä en tykkää niistä lohista ja niistä. Mä
tykkään vaa rapeakalasta.”*

“Makaroonilaatikkaa. Porkkanasosekeitosta en tykkää. Se maistuu hassulle. Kalakeitto on hyvä.”

“No esimerkiksi sitä kasvisdippiä. Esimerksiks naita herkkuja ja semmoisia joista lapset tykkää ja joistaki lapset ei tykkää. Se liha, se lihapiirakka. Koska siinä on ketsupin makua, että mä tykkään siitä.”

“Muroista. Koska ne on niin sokerisia.”

4.3 Leikkiminen, lelut ja tilat

Haastattelun kolmannessa teemassa halusimme tietää lasten mielipiteitä päiväkodissa leikkimisestä sekä päiväkodin leluista ja leikkitiloista. Kysyimme teeman aluksi lapsilta, millainen leikkimistilanne olisi heidän mielestään mukava ja tykkäävätkö he leikkiä yksin vai kaverin kanssa. Lasten vastaukset leikkitilanteista vaihtelivat, mutta suurin osa heistä keskittyi kertomaan siitä, millaista leikkiä he tällöin leikkisivät, kun leikkimistilanne olisi heidän mielestään mukava. Yhdeksän lasta vastasi tykkäävänsä leikkiä kaverin kanssa. Vain yksi lapsi halusi leikkiä yleensä yksin, mutta joskus hänkin kertoi haluavansa leikkiseuraa toisesta lapsesta.

“Noo.. Ehkä yhdessä olo. Että kaikki pystyis leikkii aivan samaa. Niinku tänään.”

“Rauhallinen. Rauhallista leikkiä. Paikallaan leikkimistä.”

“Semmonen kissaleikki, jossa on se äijä jolla on koira ja se haukkuu koko ajan kissalle.”

“Kaverin kanssa. Monen kaverin kanssa.”

“Kolmen kaverin kaa. Yksin ja kahestaan. Joskus kaverin kaa.”

Halusimme leikkimiseen liittyen tietää, onko lapsilla kavereita päiväkodissa ja miltä se heistä tuntuu. Kysyimme myös, millaisia leikkejä lapset tykkäävät tai

eivät tykkää leikkiä. Lapsista jokainen koki, että heillä on kavereita päiväkodissa ja se tuntui heistä kivalta ja iloiselta asialta. Lasten vastaukset pidetyistä ja ei-pidetyistä leikeistä vaihtelivat, mutta niistä erottui selkeä sukupuolijakauma. Tytöt mainitsivat tykkäävänsä merenneito ja prinsessa leikeistä ja pojat kertoivat pitävänsä autoilla leikkimisestä. Useampi tyttö eritteli vielä vastauksessaan, että ei pidä autoilla leikkimisestä sen takia, koska se on poikien leikki.

“Joo. Kivalta tuntuu.”

“Joo. Iloinen.”

“Semmoisia missä on semmoisia ei oikee tyhmiä kohtia vaa semmoisia hyviä kohtia. Semmosista leikeistä joissa on semmoisia ruma tapoja paitsi peiton alla leikkiminen ko tukka menee sähköiseksi.”

“Kivoja leikkejä. Tietyillä leluilla. Autoilla. En tykkää junalla leikkimisestä. Siinä pitää rakentaa ja kerätä sitten pois.”

“En tiiä. Merenneitoja. Autoleikeistä en pidä.”

Halusimme tässä teemassa myös tietää, onko lapsilla mielestään tarpeeksi aikaa leikkimiseen vai jäävätkö leikit kesken. Jos leikit jäivät kesken, tahdoimme tietää, saiko lapsi jatkaa leikkiä myöhemmin. Kysyimme myös, leikkiikö aikuinen lasten kanssa. Jos leikki, niin kysyimme lisäksi, pitikö lapsi siitä ja haluaisiko lapsi aikuisen leikkivän hänen kanssaan useammin vai harvemmin. Lapsista lähes kaikki kokivat, että leikkimiseen on varattu tarpeeksi aikaa, vaikka he olivat myös sitä mieltä, että leikit jäävät usein kesken. Suurin osa lapsista kuitenkin kertoi, että leikkien jatkaminen myöhemmin on mahdollista. Suurin osa lapsista oli sitä mieltä, ettei aikuinen leiki heidän kanssaan päiväkodissa, loput pari lasta sanoivat, että joskus. Lähes kaikki lapset toivoivat, että aikuinen leikkisi useammin heidän kanssaan päiväkodissa.

“On. Ei jää kesken. Oon saanu jatkaa.”

“Jää leikit kesken. Joo saan jatkaa myöhemmin.”

“Kesken. Aina jää kesken. En saa jatkaa.”

“No ei. Ei ne oikee leiki, mutta auttaa jos on joku tilanne. No joskus. Esimerkiksi legoilla, pikku ja isoilla legoilla.”

“Lapset leikkii ja täditkin joskus. Pelataan, auttaa mua tekemään palapelejä. Aikuinen pelaa, on kivaa. Useamminkin ois kiva.”

“Ei. En koskaa leiki, muuta ku kotona. Pitäisin siitä. Haluaisin että aikuinen leikkeisi päiväkodissa kanssani. Pelejä.”

“Ei leiki. En halua. Koska ovat isompia musta.”

Halusimme leikkiin liittyen myös kysyä päiväkodin leluista ja leikkitiloista. Kysyimme, pitävätkö lapset päiväkodin leluista ja leikkiin varatuista tiloista. Lisäksi kysyimme, oliko leluja ja tilaa leikkiä riittävästi sekä mitä leluja lapset toivoisivat päiväkotiin. Melkein jokainen lapsi kertoi pitävänsä päiväkodin leluista ja leikkitiloista. Lapset olivat myös suurimmalta osin sitä mieltä, että leluja sekä tilaa leikkimiseen on tarpeeksi. Vain pari lasta vastasi, ettei leluja ja tilaa ole riittävästi. Lasten vastaukset siihen, mitä leluja he toivoisivat päiväkotiin, vaihtelivat suuresti. Uudet pelit, merenneitopuvut, isot legot, toinen tietokone ja littlepetshopit kuuluivat kuuden lapsen toivomuksiin.

“Joo. On. Merenneitopukuja. On tarpeeksi tilaa.”

“Joo. On tarpeeksi. Isoja legoja. On tarpeeksi tilaa.”

“Joo. On. Ehkä.. Muumipelejä ja sellasii hauskoja leluja.. Alnaki sel-laset hyvät ja hauskat. Ei oo paljoo ko jos vaikka pienet tulis sinne nii ne saaattas niin riehua että ei mahtus edes tekkeen kunnon jätti-linnaketta. Ne rikkois sen.”

“En tykkää. Siksi en tykkää. En tykkää ku jää leikit kesken. Piirsin äsken. Ei oo. Pojat mua häiritsee. Ei oo tarpeeksi. Toisen tietokoneen haluaisin. Ei muita leluja. Ahdasta.”

4.4 Pukeutuminen ja ulkoilu

Haastattelun neljännessä teemassa käsitelimme päiväkodissa tapahtuvaa pukeutumista ja ulkoilua, halusimme tietää lasten kokemuksia näistä tilanteista. Kysyimme aluksi, millainen on lasten mielestä hyvä pukeutumistilanne ja miten he haluaisivat hyvän pukeutumistilanteen tapahtuvan. Lisäksi kysyimme, että tykkäävätkö lapset pukeutua itse vai haluavatko he apua siinä. Lasten vastaukset mieluisesta pukeutumistilanteesta vaihtelivat. Osa lapsista kertoi haluavansa pukeutumisen sujuvan rauhallisesti, kun osa taas kertoi haluavansa itse päättää päällensä puettavat vaatteet sekä päättää tilanteen kulun itse. Lähes kaikki lapset kertoivatkin haluavansa pukea itse. Heistä osa kuitenkin lisäsi tarvitsevänsä joskus apua joidenkin vaatteiden kanssa, kuten kengännauhojen. Lapsista vain yksi oli sitä mieltä, että hän haluaa aina apua pukeutumisessaan.

“Mekko. no varmaa sillä tavalla että mä saisin laittaa ite mun nauhakengät.”

“Kivvaa. Kiva. En tiä. Sillä lailla että ei tarvi takkia eikä housuja. Kengät ja lakki.”

“No semmone niiku se on nytten. En muista millanen. Ei oo kiire.”

“Ite haluan pukea. Osaan ite pukea.”

“Joskus apua. Yleensä ite. Joskus vähän tarttee apua.”

“En tarvi apua.”

Halusimme tietää, kokevatko lapset pukeutuvansa rauhassa vai onko heillä kiire. Kysyimme myös, millainen ulkoilutilanne olisi lasten mielestä hyvä ja mitä silloin tapahtuisi. Moni lapsista koki, että he saavat pukeutua rauhassa, mutta muutaman lapsen mielestä puettaessa on kiire. Lasten mielipiteet hyvästä ulkoilutilanteesta vaihtelivat, mutta jokainen lapsi vastasi kysymykseen kertoen joko leikkejä, joita he halusivat leikkiä ulkona tai kenen kaverin kanssa he haluaisivat tällöin yhdessä ulkoilla. Mieluiten lapset keksisivät muun muassa leikittävää kaverin kanssa, keinuisivat keinussa, söisivät ulkona, leikkisivät hippaa tai poimi-

sivat kukkia. Lasten vastaukset koskivat selvästi meneillään olevaa vuodenaikaa.

“Joo. Ei oo ikinä kiire pukeutua.”

“Kiire. Koska on kiire, mä oon myöhässä aina.”

“Mä haluaisin leikkiä kavereitten kanssa siinä isolla pihalla. Brätsiä leikittäis tuolla pihalla. Mutta mä leikin kuitenkin. Mä oon kattonu Brätsiä -- kanssa ja se on mun isosisko ja se täyttää kaheksan.”

“Poimittas vähä vaaleanpunasia kukkia ja liiloja ja sinisiä. Ja niitä sais ottaa kottiin.”

“En mä tiä. Leikkiä. Hippaa.”

Halusimme ulkoiluun liittyen kysyä lapsilta, että tykkäävätkö he käydä pihalla ja miksi. Lisäksi halusimme tietää, mitä lapset tykkäävät leikkiä ulkona ja mitä ulkona yleensä tehdään. Haastateltavista kaikki olivat sitä mieltä, että ulkona käyminen on kivaa. Kivaa siitä teki se, että ulkona saa leikkiä sekä juosta kavereiden kanssa ja ulkona on kivan viileää sisällä olemiseen verrattuna. Kaikki lapset kertoivat monia erilaisia leikkejä ja yleisiä tekemisiä pihalla, joista pitävät, kuten keinuminen, kiipeily, piilo-, juoksu-, hippa- ja hiekkalaatikkoleikit.

“Tykkään. Koska siinä on hauskaa. Koska me leikitään hippaa joskus koska mä saan vähäse juosta.”

“Tykkään. Noko siellä saa leikkiä ja juosta ja keinua ja tehä hiekkalinnoja.”

“Joo. Koska sielläkin pystyy leikkiin. Siellä ei oo niin hyviä leluja. Mutta silti pystyy leikkimään.”

“Joo. Ulkona on mukavempi ku sisällä.”

“Kiipeillä kiipeilytelineessä koko ajan. No yleensä me leikitään isossa liukumäessä.”

“Että joku makkoilee ja toiset laittaa sen päälle hiekkaa. Mut on haudattu. Mutta ei päätä. Vähän kaikkea..”

Seuraavaksi kysyimme lapsilta, onko pihalla jotain sellaista mitä he haluaisivat tehdä, mutta eivät saa tai voi. Kysyimme myös lasten mielipiteitä siitä, mikä on mukavaa tekemistä ulkona ja mikä ei. Lapsista osa oli sitä mieltä, että he saavat tehdä pihalla kaikkea, mitä haluavat. Osa lapsista taas luetteli vastaukseksi sellaisia tekemisiä, jotka ovat lapsilta kiellettyjä ulkoillessa. Lasten vastaukset mukavasta ja ei-mukavasta tekemisestä vaihtelivat vastaajan mukaan, mutta lapset olivat yleisesti sitä mieltä, että ulkona leikkiminen, hiekkalaatikolla oleminen, liukumäestä laskeminen ja pihalla juokseminen ovat mukavaa puuhaa. Lisäksi kavereiden läsnäolo ulkona on mukavaa, koska yksin ei ole kiva leikkiä.

“Ei mitään mun leikkiä oo kielletty.”

“Sinne mökkiin ei saa mennä kaivaan leluja. Mä haluaisin.”

“Ei saa ajaa autoa. Ei koska minä vartioin niitä.”

“Tehdä liukumäkeä ja laskea liukumäkeä ja keinua. En tykkää sellaista jossa on isomäki..Hiekkalaatikolla en tykkää vaikka joskus leikin siellä vähäsen.”

“Hiekkalaatikon kaivaminen. Tykkään kaikesta.”

“Ainaki kivaa on se yhdessä leikitään ja ei oo kivaa jos yksin leikitään.”

“Ainaki leikkiminen. Juosta. Keinua. Ajaa mopoilla, ko mä jo ossaan kiivetä kiipeilytelineeseen.”

Halusimme myös tietää, kenen kanssa lapset leikkivät ulkona ollessaan. Pukeutumisen ja ulkoilun teeman viimeisenä kysymyksenä olikin, leikkiikö lapsi päiväkodin pihalla yksin, kaverin vai aikuisen kanssa. Haastateltavista suurin osa kertoi leikkivänsä yhden tai useamman kaverin kanssa. Pari lasta kertoi, että he leikkivät aikuisen kanssa. Muutamat vastaajista innostuivat vielä tässäkin kohdassa kertomaan, mitä he leikkisivät.

“Yksin tai kaverin kaa. Mää en oo semmoinen, että mää tarvisin aikuista leikkiin. Mää oon semmoinen, että mä pystyn ite.”

“Kavereitten kanssa ja joskus vähä tätien kanssa ku mä keinun vauvakeinussa. Osaan mennä itse sinne ja tulla itse pois.”

“Kaverin. Monen kaverin kanssa. Hippaa.”

4.5 Lepääminen ja nukkuminen

Viimeinen teemamme käsitteli lasten leppäämistä ja nukkumista päiväkodissa. Kysyimme lapsilta, millainen nukkumaanmeno tilanne sekä heidän nukkumapaikkansa on päiväkodissa heidän mielestään. Pyysimme lapsi myös kertomaan, millainen he toivoisivat heidän nukkumatilanteen ja -paikan olevan. Osa lapsista oli sitä mieltä, että nukkumaan mentäessä on rauhallista ja kivaa. Muutama lapsi koki tilanteen tylsänä, koska he eivät tykänneet nukkua päiväunia. Alle puolet lapsista kertoi tykkäävänsä nukkumapaikastaan. Muiden lasten vastaukset vaihtelivat, sillä he kuvailivat nukkumapaikkaansa ja nukkumaanmeno tilannetta. Puolet lapsista myös toivoi tilanteen olevan rauhallinen ja hiljainen. Osa myös koki olevansa tyytyväinen nykyiseen nukkumapaikkaansa, jonka vuoksi he eivät toivoneet mitään. Yksi lapsi olisi halunnut itse valita nukkumapaikkansa.

“Tylsää. En tykkää nukkua. Muuten kiva, mutta tylsää. Levähdän. Ois kiva jos joku silittäis.”

“Noo aika huono. Siks koska pitää laittaa päikkäreille ja se on tylsää. Noo ehkä. Ai isojen puoli? Melko meluisa. Ku joku kuorsaa ja aivastelee.”

“No iha sellainen, että ollaan rauhassa ja nukutaan. No määpä tiiän. Sen pitää olla rauhallinen.”

“Ensin syödään ja mennään vessaan ja sitte nukkumaan. Rauhasa. Ko pitää siellä nukkua ja panna pää tyynyyn. Eikä saa leikkiä unikaverilla.”

“Kiva ko saa levätä.”

“Semmoinen, että mä saisin kyllä olla vähä pyörivä.”

“Kiva. Tykkään nukkumapaikasta.”

Kysyimme lapsilta, tykkäävätkö he nukkua päiväunia. Lisäksi kysyimme, nukkuvatko he yleensä vai levähtävätkö mieluummin. Ja jos lapsi koki, että häntä ei väsytä päiväuniaikaan, meneekö hän silti mielellään levähtämään vai haluaisiko hän tehdä jotain muuta levähtämisen sijaan. Suurin osa vastanneista lapsista kertoi tykkäävänsä nukkua päiväunet. Muutamaa lasta päiväunien nukkuminen ei kiinnostanut. Kuitenkin suurin osa lapsista kertoi vain levähtävänsä päiväuniaikaan nukkumisen sijasta. Lähes kaikki lapset olivat sitä mieltä, että niinä päivinä, kun heitä ei väsyttä, he haluaisivat tehdä jotain muuta levähtämisen sijasta.

“Tykkään nukkua. Tänään mä en ainakaan nukkunut ko vähä. Leikkiä legoilla, ko mä oon tänään tehny hienon talon.”

“Noko on tylsää nukkua. Nukun, jos mua silitetään. En. Muuta.”

“En tykkää nukkua. Haluaisin tehdä muuta. Piirtää. Aikuisen kanssa voisin tehdä, pelaa.”

“Joo. Levähän. Meen mielelläni levähtään.”

Kysyimme lapsilta, onko heidän mielestään nukkarissa helppo nukahtaa ja onko siellä heidän mielestään rauhallista. Tiedustelimme myös, auttaako pehmolelu vieressä nukahtamaan. Suurin osa koki, että nukkumatilassa on helppo nukahda. Muutama lapsi koki päinvastoin ja he kertoivat, että eivät nukahda nukkumatilassa ollenkaan. Valtaosa vastanneista lapsista oli myös sitä mieltä, että nukkumatilassa on rauhallista. Osan mielestä vieressä oleva pehmolelu auttaa heitä nukahtamaan, kun muutama taas koki, ettei tarvitse sitä ollenkaan. Kysyimme lapsilta myös, haluaisivatko he, että heitä silitetään tai heidän vieressä ollaan kun he alkavat päiväunille. Yli puolet toivoi, että heitä silitettäisiin tai heidän vieressä oltaisiin.

“Ei, mä en nukahda siellä. Paitsi joskus mä nukahdan. On rauhallista. Ei, joskus ei auta.”

“Ei. Kaikki pyörii vaa koko ajan. Joskus, paitsi oma lelu joo. Mutta tuo toinen lelu ei. Esimerkiks lammas.”

“Joo. On rauhallista. Ei oo pehmolelua.”

“Ei. Kun mä katson koko ajan tuonne niin mä nukahan. Jos mä katson koko ajan penkkiä niin mä nukahan. On rauhallista, joskus joku kuorsaa. On pehmolelu ja auttaa nukahtamaan.”

“Mä haluaisin, että mua rapsutetaan selästä. Mä nimittäin kehrään ko mua silitetään sillee. Vähä niinkö kissojen käytöstä.”

“Haluaisin, että mun vieressä ollaan ja mua silitetään.”

Kun kysyimme lapsilta, haluavatko he kuunnella musiikkia vai satua yrittäessään nukahtaa, melkein kaikki kertoivat tykkäävänsä kuunnella satua. Lasten mielestä myös musiikin kuuntelu auttoi heitä nukahtamaan paremmin. Haastattelemistamme lapsista kahdeksan lasta koki, että he eivät saa nukkua niin pitkään kun haluaisivat. Lapset kuitenkin tiedostivat sen, että välipalalle pitää nousta ylös.

“Siellä on musiikkia. Joku satu tai musiikkia. Ihan sama. Koska mä tykkään iha joka laulua ja tarinaa kuunnella.”

“Satua. Koska se on kivaa ja mä haluan olla silmät auki jos täti ei nää.”

“Musiikkia. No koska voi nukahtaa.”

“En, ko sitte mä en saa välipalaa. Tai sitte mä ite herään.”

“No aikuiset kyllä tulis herättään. Silloin väsyttää.”

“En, koska pitää herätä välipalalle.”

“Tullaan herättämään. On ok, että tullaan herättämään.”

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lasten haastatteluvastaukset olivat pääasiassa positiivisesti painottuneita päivähoitoa ja päiväkodin arkea ajatellen. Saimme vastaukset tutkimuskysymyksiin laajana kokonaisuutena. Lasten mielestä hyvä arki päiväkodissa on kiteytetysti sellaista, jossa leikille on varattu paljon aikaa yksin sekä kavereiden kanssa, riitelyä ja matkimista on mahdollisimman vähän, nukkumaan meno ei ole pakollista, ruoka on hyvää ja ulos pääsee leikkimään. Lasten mielestä hyvä päivähoito taas pitää sisällään hoitavia aikuisia, lasten mielipiteiden kuuntelua sekä niiden toteuttamista ja mahdollisimman vähän siirtymätilanteissa odottamista sekä paikallaan istumista. Lapset olivat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä perushoidollisiin arjen tilanteisiin, vaikka pientä vaihtelua oli havaittavissa lasten antamissa vastauksissa. Halusimmekin nostaa käsiteltäväksi niitä aihealueita haastatteleistamme, jotka toteutuvat hyvin päivähoidossa saamiemme vastausten perusteella sekä myös niitä aiheita, jotka mielestämme kaipaavat huomioimista.

Mielestämme yksi tärkeimmistä esille nousseista seikoista oli se, kuinka erilaisia kaikki lapset ovat ja minkälaisia haasteita se luo hyvälle päiväkodin arjelle. Päiväkotien lapsiryhmissä on niin monta erilaista persoonallisuutta kuin lastakin on. Myös lasten eroavaisuuksien takana on kotona opitut käyttäytymis- ja toimintamallit, joiden yhteensaattaminen tuo haasteen päiväkodin arjelle. Päiväkotiryhmissä myös lasten iät ja taitotasot vaihtelevat, jotka luovat oman haasteensa toiminnan suunnittelulle. Lapset ovat myös temperamentiltaan hyvin erilaisia. Jokaisella lapsella on ominainen tapa toimia tietyssä tilanteessa. Yksi lapsi voi osoittaa turhautumisensa hyvinkin voimakkaasti, kun taas toinen voi harmitella asiaa hiljaa itsekseen. (Järvinen & Laine & Hellman-Suominen 2011, 38- 39.)

Haastatteluita tehdessä huomasimme jo, kuinka erilaisia haastateltavat olivat vastausten ja keskittymisen suhteen. Lasten eroavaisuus ilmeni muun muassa sitä kautta, kun yksi lapsi ei osannut vastata esittämäämme kysymykseen, mutta toinen lapsi taas antoi kattavan vastauksen. Haastateltavien lasten roolit vastausten annossa vaihtelivat, sillä kukaan heistä ei osannut vastata kaikkiin ky-

symyksiin, mutta yksikään ei jättänyt kokonaan vastaamatta. Lasten erilaisuus ilmeni myös sitä kautta, kun jotkut lapset katsoivat meitä koko ajan silmiin vastatessaan ja kuunnellessaan, kun taas joidenkin lasten keskittyminen ja katse harhaili lähes koko haastattelun ajan. Vaikka lapset olivat samasta ryhmästä ja he kuuluivat samaan ikäluokkaan, heidän vastauksistaan näkyi hienosti persoonallisuuden tuomat erot. Nämä eroavaisuudet rikastuttivat työtämme paljon.

Kun haastattelumme alussa kysyimme lapsilta, millaista heidän mielestään on hyvä päivähoito, tiesimme kysymyksen olevan haastava sen ikäisille lapsille, mutta halusimme silti sisällyttää kysymyksen haastatteluun. Ymmärsimme myös, että lasta voi jännittää paljonkin uusi tilanne, mistä johtuen haastattelun alussa kysymyksiin vastaaminen on hankalampaa ja hieman jäykempää. Osalla lapsista oli myös haastattelussa vaikeuksia vastata kysymykseen siitä, millainen aikuinen on mukava päiväkodissa. Lasta haastateltaessa sekä vastauksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon se, ettei lapsi kykene kertomaan tuntemuksistaan ja kokemuksistaan samalla lailla kuin aikuinen. Lisäksi tulee huomioda, että lapsen sanavarasto käsitteineen on huomattavasti niukempi ja lapsi voi käsittää tietyt sanat omakohtaisen kokemuksensa kautta eli erillä tavoin kuin toinen sen käsittäisi. Lapselle sopivan kommunikaation käyttäminen on tärkeää kysymyksiä laadittaessa, jotta haastattelu onnistuisi. (Kirmanen 1999, 199.) Emme koe kuitenkaan epäonnistuneemme näiden kysymysten kohdalla, sillä osa lapsista kuitenkin antoi selvästi ymmärrettävät vastaukset niihin. Lisäksi mielestämme on hyvä, että opinnäytetyötämme selattaessa tulee esille, että lapset ovat yksilöitä ja he eivät samasta ikäluokastaan huolimatta ymmärrä kaikkea vielä yhdellä tavoin. Lisäksi saimme kyseisiin kysymyksiin vastaukset kaikilta lapsilta kokonaisuutenaan, muiden kysymysten kautta.

Saamiemme vastausten perusteella lasten mielestä muun muassa odottaminen ja paikallaan istuminen ovat epämiellyttävää toimintaa päiväkodissa. Omien kokemustemme perusteella arvioimme, että 5-6 -vuotias lapsi ei jaksaa yhtäjaksoisesti puolta tuntia kauempaa keskittyä yhteen asiaan. Tässä iässä lapsen pitkäjänteisyys on kuitenkin jo selkeästi pidempi entä nuorempien lasten. Toki lasten välillä on eroavaisuuksia; yksi lapsi jaksaa keskittyä pidempään entä toinen. Jos

5-6 -vuotiaalle lapselle antaa kuitenkin jotain mielekästä tekemistä, sen loppuun saattaminen tuntuu hänestä hyvältä (Järvinen ym. 2011, 63). Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista istuttaa tämän ikäisiä lapsia kauaa aloillaan, kun heille tärkeintä on leikkiminen. Lapsen on kuitenkin hyvä oppia odottamaan vuoroaan tai olemaan pieniä aikoja aloillaan ja kuuntelemaan toisia ihmisiä. Jos lapselle antaa aina periksi, kun hän ei halua tehdä esimerkiksi palapeliä loppuun, niin jaksako lapsi lopulta nähdä vaivaa ja keskittyä mihinkään tekemiseen kunnolla? Lapsen aktiivisuus, toisin sanoen motorinen aktiivisuus, on myös yksi temperamenttipiirteiden osa-alue. Joku lapsi on kykenevä istumaan pitkiä aikoja paikoillaan ja keskittymään yhteen tehtävään, kun toiselle lapselle on luontaista olla enemmän liikkeessä kuin istua paikallaan. (Järvinen ym. 2011, 39.) Tällaiset lasten eroavaisuudet on hyvä huomioida varhaiskasvatustoimintaa suunniteltaessa.

Haastateltavat lapset kertoivat, etteivät pidä toisten lasten kanssa riitelystä, matkimisesta eivätkä fyysisesti kovasta kontaktista. Tilanteita päiväkodissa ei lasten mukaan ollut paljoa, mutta ne olivat silti inhottavia. On täysin ymmärrettävää, että lapset kokevat tällaiset asiat epämieluisina ja ärsyttävinä. Päiväkodin lapsiryhmässä on silti yleistä, että konfliktitilanteita syntyy. Varsinkin lasten leikki- ja ryhmätilanteissa voi tulla eripuraa asioista lasten kesken. Lapset oppivat näiden kautta kuitenkin pettymysten sietämistä, joustamista, suunnittelua, neuvottelua ja sosiaalisia taitoja. (Vehkalahti & Urho 2013, 90- 95.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää lasten kokemuksia päivähoidosta ja päiväkodin arjesta. Haastatteluissamme jokainen lapsi vastasi, että päiväkoettiin on mukava tulla. Tämä on hienoa, sillä se kertoo siitä, että kokemukset ovat kokonaisuudeltaan positiivisia kaikilla lapsilla. Lapset kertoivat pitävänsä siitä, että päiväkodissa saa leikkiä paljon. Haastatteluista nousi yleisesti esille se, että leikkiminen on lasten lempipuhua. Päivähoidossa ja päiväkodeissa tulisikin antaa lasten leikkiä, vapaasti sekä ohjatusti. YK:n ihmisoikeuksien julistuksenakin on korostettu leikin asemaa lapselle lauseella: "Jokaisella lapsella on oikeus leikkiin.". Tämän toteamisen noudattaminen vaihtelee niin kulttuureittain kuin perheittäin. Eri perheissä tuetaan lasten leikkiä ja sen toteutumista eri ta-

voin, joissain enemmän ja joissain vähemmän. (Hakkarainen 2008, 99.) Tämän vuoksi on mielestämme tärkeää, että haastattelemamme lapset kokevat saavansa leikkiä päiväkodissa tarpeeksi.

Leikki ja sen omaehtoisuus on tärkeää lapsen henkiselle kasvulle. Taidot, kokemukset ja oivallukset, jotka koetaan sekä opitaan leikin kautta, ovat tärkeitä lapsuudesta aikuisikään asti. Leikki auttaa useilla tavoin kehittämään omaa neuvottelutaitoa, mielikuvitusta, ymmärrystä ja pärjäämistä elämän koetuksissa. Juuri leikin kautta opitaan omasta itsestä mutta myös ympäröivästä maailmasta. (Vehkalahti & Urho 2013, 8-9) Yksin leikkiminen on mahdollista, mutta iso osa leikeistä tarvitsee juuri useamman osallistujan. Hyvän leikin mahdollistamisessa on tärkeää omata taito yhteisestä leikkimisestä, jolloin myös lasten välinen vuorovaikutus kehittyy. (Vehkalahti & Urho 2013, 83.) Haastateltavista lapsista jokaiselle on hyvä lähtökohta kanssaleikkimiseen, sillä jokainen kertoi, että heillä on kavereita päiväkodissa ja se tuntui lapsista kivalta ja iloiselta asialta.

Lasten välisen vuorovaikutuksen lisäksi on tärkeää, että päiväkodissa saa kontaktia myös aikuisten kanssa. Aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus tapahtuu jokaisessa päivän tilanteessa, mutta se saisi silloin tällöin myös tapahtua leikin kautta. Aikuiset kokevat usein olevansa lasten leikkien avustajia, selvittäjiä tai ohjaajia. Pelko siitä, että ottamalla osaa leikkiin vahingoittamme tai muutamme sitä, on yleistä. Yleensä kuitenkin aikuisen läsnäolo ja oma asenne ratkaisee hänen roolinsa leikissä. Aikuinen nimittäin voi olla yhtäläillä leikkijä leikissä kuin lapsetkin, jolloin lapset ovat leikin johtajia ja asiantuntijoita. (Vehkalahti & Urho 2013, 102- 103.) Haastatteluissamme tuli esille, etteivät lapset koe aikuisten leikkivän heidän kanssaan päiväkodissa joko lainkaan tai riittävästi.

Haastatteluista nousi esille, että lähes kaikki lapset toivoivat ryhmäkokojen olevan pienempiä. He kokivat, että jos heitä olisi vähemmän, olisi osastolla enemmän tilaa leikkimiseen, melutaso olisi tällöin pienempi ja ryhmässä olisi ylipäänsä rauhallisempaa. Lapset kertoivat jokaisessa haastattelun teemassa pitävänsä rauhasta ja rauhassa toimimisesta. Tosiasia on, että päiväkotien ryhmäkoot ovat nykyisin suuria. Tutkimuksen mukaan myös erityisopetuksen tarve on

kasvanut suurentuneiden ryhmäkokojen vuoksi. Suurentuneet ryhmäkoot aiheuttavat myös aikuisille sekä lapsille stressiä. Lapsi ei välttämättä osaa käsitellä stressiä, josta johtuen lapsi voi kokea ylikuormittumista, jonka vuoksi hän ei pysty säätelemään omaa käytöstään. (Siitonen 2011, 19.) Suuri ryhmäkoko voi myös edesauttaa käytöshäiriöiden syntymistä, koska lapsia on ryhmässä paljon, jolloin aikuiset eivät ehdi valvomaan kaikkea tapahtuvaa (Superliitto 2013, 5). Aikuisen aika menee myös konfliktien ratkomiseen, joita on suuressa ryhmässä enemmän. Jos lapsia olisi ryhmissä vähemmän, niin kuin lapset toivoivat, lapsilla olisi mahdollisuus rauhallisempaan leikkiin. Myös aikuinen pystyisi antamaan enemmän huomiota yhdelle lapselle. Lapselle kahdenkeskinen aika on tärkeää, sillä silloin lapsi saa aikuisen jakamattoman huomion ja lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Tämä edesauttaisi myös turvallisten kiintymyssuhteiden syntymistä sekä edistäisi lapsen mielenterveyttä. (Superliitto 2013, 5.)

On myös tutkittu, että sellaiset ryhmät joissa kahden työntekijän vastuulla on 12- 14 kappaletta 3-6 -vuotiasta lasta, ryhmän lapset ovat yhteistyökykyisempiä, tottelevaisempia, puheliaampi sekä kekseliäämpiä entä sellaiset lapset, jotka ovat neljän työntekijän vastuulla olevassa ryhmässä jolloin lapsia saattaa olla 24- 28. Ne lapset, jotka ovat olleet pienemmässä ryhmässä, ovat osoittaneet myös kehittyneempää sosiaalista taidokkuutta. Pieni ryhmäkoko mahdollistaa myös sen, että hiljaisempikin lapsi saa enemmän ääntänsä kuuluviin. Kun lapsella ja aikuisella on enemmän aikaa ja mahdollisuuksia olla vuorovaikutuksessa ja keskustella, se edesauttaa myös lapsen verbaalista kehitystä. (Siitonen 2011,19.)

Kasvattajan tulee osata kuunnella ja havainnoida lasta sekä tutustua hänen perheeseensä. Myös lasten tarpeet vaihtelevat eri päivinä. Jonain päivinä lapsi voi tarvita lohduttamista ja sylissä pitoa, kun taas toisena päivänä lapsi voi kaivata rajojen asettamista ja kannustamista. Hyvä kasvattaja tuntee lapsen ja ymmärtää mistä erilainen käyttäytyminen johtuu. Hyvän kasvattajan merkki on myös se, että hän muokkaa toimintaa lasten mielialojen ja jaksamisen mukaan. Lapsilähtöinen toiminta on myös aikuisen ja lapsen yhteistyötä, jossa molemmil-

la osapuolilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan. (Järvinen ym. 2011, 34-36.)

Lapsista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että saavat syödä rauhassa. Kuitenkin suuri osa lapsista oli sitä mieltä, että ruokaillessa on mukava jutella samalla. Monessa päiväkodissa painotetaan hiljaista ruokailua ja ruokarauhan antamista toiselle. Mielestämme ruokarauha täytyykin olla, mutta tarvitseeko ruokailun olla aivan hiljainen tapahtuma? Olisiko esimerkiksi mahdollista, jos silloin tällöin lapset voisivat vapaammin ruokailla. Osa lapsista haluaisi kuitenkin yleensä keskustella samalla kun syövät, niin olisiko täyden hiljaisuuden tilalle mahdollista harjoitella sivistynyttä ja rauhallista ruokakeskustelua kerran tai kahdesti viikossa aikuisen johdolla? Näin lapset oppisivat, että ruokaillessa toisille ihmisille voi jutella, mutta rauhallisesti ja niin, että ne jotka eivät halua keskustella ruokaillessaan, heillä olisi kuitenkin ruokarauha olemassa. (Mikkola & Nivalainen 2010, 44- 45.)

Yksi mielestämme tärkein haastatteluista esille noussut asia oli se, kun lähes kaikki lapset vastasivat, että päiväkodissa on varattu tarpeeksi aikaa leikille. Tulos on hyvin positiivinen ja se yllätti meidät, sillä joskus laskimme, että vapaalle leikille ei jää paljoa aikaa, jos ryhmässä noudatetaan tiukasti päivärytmiä. Kasvattajan olisikin tärkeää muistaa, että arvostamalla leikkiä, arvostaa samalla myös lasta. Leikkiminen kehittää muun muassa lapsen ongelmanratkaisutaitoja sekä luovaa ajattelua ja leikin kautta lapsi oppii uusia asioita. Se voi myös auttaa lasta luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa. Leikkiessään lapsi on omassa maailmassaan. Seuraamalla lapsen leikkiä tai olemalla osa sitä, pääsee lähemmäs lapsen todellista minuutta. Lapsi voi myös leikin kautta käsitellä itselleen vaikeita asioita, joista hän ei muuten pystyisi puhumaan. (Järvinen ym. 2011, 65- 66.)

Kuitenkin lähes kaikki lapset olivat myös sitä mieltä, että leikit jäävät yleensä kesken. Tästä voisimme päätellä, että leikkiin ei kuitenkaan ole tarpeeksi varattu aikaa. Toisaalta on totta, että lasten leikit ovat yleensä pitkiä ja rönsyileviä, jolloin leikkiin voi olla mahdotonta varata tarpeeksi aikaa. Päiväkodeissa on hy-

vä noudattaa tiettyä päivärytmiä, jotta lapsetkin oppivat sen. Tietynlainen päivärytmi tuo myös turvaa lapselle, koska hän tietää, mitä seuraavaksi on tapahtumassa. Mutta jos leikit jäävät usein kesken, niin haluavatko lapset yhtä innokkaasti aloittaa uutta leikkiä, jos he tiedostavat, että pian leikki täytyy kuitenkin korjata pois. Joten rakentuvatko päiväkotien arjen rutiinit lapsilähtöisesti? Voisiko tilanteen salliessa keskittyä meneillä olevaan hetkeen rutiinien sijasta? Harvoin päiväkotiryhmissä on niin paljon tilaa, että keskeneräiset leikit olisi mahdollista jättää odottamaan jatkoa. Suurin osa haastatelluista kuitenkin mainitsi vastauksissaan, että leikkejä olisi mahdollista jatkaa myöhemmin. Mietimme kuitenkin tässä tapauksessa, tarkoittivatko lapset lopulta aiemmin aloitetun leikin jatkamista vai viittasivatko he saavansa jatkaa iltapäivästä jonkun uuden leikin parissa. Hyvin todennäköistä on, että lapset eivät jatka iltapäivällä enää aamulla aloittamaansa leikkiä, vaan joutuvat keksimään jotain muuta.

Haastatteluiden perusteella kävi ilmi, että 5-6 -vuotiaat lapset eivät tykkää nukkua päiväunia tai levähtää päiväkodissa. Kuitenkin suurin osa lapsista kertoi pitävänsä päiväunien nukkumisesta, mutta päiväkodissa he kuitenkin vain levähtävät nukkumisen sijasta. Jos he sattuvat nukahtamaan, lähes kaikki lapset mainitsivat, etteivät saa nukkua niin pitkään kuin haluaisivat. Lapset kuitenkin ymmärsivät, että välipalalle täytyy nousta. Useasti tämän ikäiset lapset eivät enää nuku kotonaan päiväunia, minkä vuoksi he haluaisivat myös tarhassa tehdä jotain muuta sen aikaa, kun muut lapset nukkuvat. Levähtäminen voi tuntua kenestä vaan pitkäveteiseltä, jos ei väsytä ja paikoillaan joutuu olemaan tunnin ajan. Nuoremmat lapset myös väsyvät nopeampaa kuin 5-6 -vuotiaat. Väsyminen näkyy eri tavoin lapsissa. Kun yksi on aikeissa nukahtaa ruokapöytään, toinen on valmiina lähtemään juoksuun. Kun tällaiset lasten väliset erot huomioidaan, toiminta on lapsilähtöisempää. (Tiusanen 2008, 84- 85.) Levähtäminen on kuitenkin tärkeä hetki päivässä. Silloin rauhoitutaan ja kasataan voimia. Yhtenä mahdollisuutena vanhimpien lasten suhteen olisi se, että heidän mielipiteitään kuultaisiin ja silloin kun heitä väsyttää, he saisivat mennä levähtämään. Ja niinä päivinä, kun lasta ei väsytä, hän saisi muuta hiljaista tekemistä siksi aikaa, kun toiset lapset nukkuvat.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessissamme keskityimme varhaiskasvatukseen ja lapsiin, jotka ovat palvelun pääasiallisia käyttäjiä. Halusimme, että saisimme opinnäytetyöltä mahdollisimman paljon omaa ammatillista kasvua varten. Koimme, että lapsia haastatteleamalla työmme olisi meille antoisin tulevaisuutta ajatellen. Ajattelimme myös, että 5-6 -vuotiailta lapsilta saadut näkökulmat Kemlin varhaiskasvatuksesta tulevat tarpeeseen, sillä opinnäytetyömme tarjoaa päiväkodeille ajankohtaista tietoa itse kentältä. Aiheen valinnan jälkeen olimme yhteydessä Kemlin kaupungin päiväkotiin, jossa halusimme tehdä opinnäytetyömme haastattelut. Päiväkoti oli toiselle meistä jo entuudestaan tuttu, joten siellä oltiin halukkaita osallistumaan työmme toteuttamiseen. Saimme kyseiseltä päiväkodilta toiveen, että emme julkaisisi heidän nimeään opinnäytetyössämme. Tämä pyyntö mietitytti meitä aluksi, mutta prosessin edetessä huomasimme, ettei päiväkodin nimen julkituomisella olisi ollut merkitystä työmme kannalta.

Loppukeväästä 2014 opintojen vähentyessä saimme sovitettua aikataulumme niin, että opinnäytetyön todellinen tekeminen alkoi. Olimme valmiiksi tutustuneet aiheesta tehtyihin aikaisempiin opinnäytetöihin ja laadullisen sekä lasten haastattelun kirjallisuuteen. Näiden pohjalta lähdimme luomaan haastattelukysymyksiä sekä infopapereita ja lupakyselyitä vanhemmille. Päätimme myös, että haastattelut suoritettaisiin kesäkuussa 2014. Olimme päättäneet rajata haastateltavat 5-6-vuotiaisiin lapsiin. Valitsemassamme päiväkodissa tämän ikäisiä lapsia oli kirjoilla 10 kappaletta ja heistä kaikki suostuivat haastateltavaksemme. Tehdessämme haastatteluita kesäkuussa, ilmeni että kolme haastateltavista lapsista oli jäänyt jo kesälomalle, jonka vuoksi heidän haastattelut siirtyivät syyskuulle. Emme kuitenkaan kokeneet haastatteluiden siirtymisen haittaavan opinnäytetyöprosessiamme, sillä saimme kesän aikaa keskittyä jo tehtyihin haastatteluihin. Kaikki 10 haastattelua sujuivat mielestämme mallikkaasti, sillä lapset eivät ujostelleet meitä ja haastattelutilanteessa tunnelma oli rento. Lapset jaksivat hyvin keskittyä kysymyksiimme ja he antoivat meille positiivista palautetta kokemuksesta.

Kesän aikana olimme myös lainanneet koulumme kirjastosta opinnäytetyöhömme liittyvää kirjallisuutta, joten tutustuimme molemmat teoriaan töiden ohella. Kun syyskuussa viimeisetkin haastattelut oli tehty ja litteroitu, olimme valmiita aloittamaan työn kirjallisen tuottamisen. Emme ehtineet kauaa kirjoittaa opinnäytetyötä, kun oli aika aloittaa viimeinen yhdeksän viikon harjoittelu. Molemmat suoritimme nämä harjoittelut päiväkodissa, joten olimme sidoksissa harjoittelu- paikkaamme aina arkipäivisin. Työskentelimme myös opiskelun ohella iltaisin ja viikonloppuisin, joten yhteinen aika jäi valitettavan vähälle. Alkuperäinen tavoitteemme oli, että työmme on valmis harjoittelun loppuessa, jotta valmistumme ajallaan joulukuussa. Mutta syksyn harjoittelun lomassa sekä elämäntilanteiden muuttuessa meille kävi selväksi, että opinnäytetyömme valmistuminen viivästyy. Päätimme kuitenkin, ettemme venytä valmistumista liian kauas, vaan tekisimme opinnäytetyömme loppuun niin pian kuin mahdollista. Aloimme joulukuun 2014 lopussa kirjoittaa opinnäytetyötämme uudella innolla, jotta valmistuisimme viimeistään keväällä 2015.

Opinnäytetyömme kirjoitusprosessin aloitimme pohtimalla, minkälaisia teoreettisia viitekehyksiä työmme tulisi sisältämään. Päätimme ottaa opinnäytetyömme teoreettisiksi viitekeh्यiksi lapsilähtöisyyden ja laadunhallinnan varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kerroimme tutkimuksen käsitteellisessä viitekeh्यksessä päiväkodin arjen perushoidollisista tilanteista, kasvattajan roolista sekä 5-6 -vuotiaan lapsen kehityksestä. Pohdimme myös missä järjestyksessä työtä olisi hyvä lähteä työstämään. Kirjoitimme molemmat ennalta sovitusta teoksista opinnäytetyöhömme sopivaa teoriaa ylös, jonka jälkeen siirsimme kirjoittamamme tekstit internetissa olevaan sovellukseen, jota molemmat kykenimme käyttämään kotoa käsin. Pystyimme myös muokkaamaan samaa tiedostoa yhtäaikaisesti reaaliajassa, joka nopeutti opinnäytetyöprosessiamme, sillä asuimme vuoden 2015 alusta lähtien eri paikkakunnilla. Teoriaosuuksien lomassa teimme myös aineiston analyysiä. Saatuaamme koottua aineistoanalyysin, aloimme kirjoittaa opinnäytetyömme johtopäätöksiä käyttäen keräämäämme teoriaa hyödyksi.

Nauhoitimme kaikki 10 haastattelua sekä nauhurilla että puhelimissamme olevilla sanelimilla. Nauhoittamisen lisäksi toinen meistä kirjoitti myös lasten vastaukset paperille varmuuden vuoksi. Kaikki nauhureilla nauhoitetut haastattelut onnistuivat, sillä ne olivat selkeitä, kun kuuntelimme uudelleen ne. Litteroidessa noudatimme alusta loppuun samaa purkutapaa. Lisäksi työmme viitekehys tukee saamaamme aineistoa. Näiden edellä mainittujen osioiden toteutumisen kautta olemme sitä mieltä, että saamamme tulokset sekä työmme on luotettava. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 185.)

Eettisyyden huomioiminen oli myös tärkeässä asemassa toteuttaessamme opinnäytetyötä. Tärkeitä eettisiä periaatteita ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa on muun muassa informointi ja sen kautta saatu suostumus, luottamus, seuraukset sekä haastateltavan yksityisyys. Hoidimme informaation antamalla vanhemmille lupakysely-lapun sekä kysymällä lapsilta ennen haastattelutilanteeseen menoa heidän suostumuksensa siihen. Huolehdimme, että haastateltavien sekä heidän perheidensä ja meidän välille syntyi luottamus siitä, että käsittelisimme asianmukaisella tavalla saamamme tiedot. Haastateltavillemme ei myöskään koituisi seuraamuksia haastatteluun osallistumisesta ja heidän yksityisyydestään pidämme huolen sekä opinnäytetyömme prosessin aikana että sen jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 20.)

Opinnäytetyötämme voi ja saa hyödyntää Kemin kaupungin varhaiskasvatuksessa ja sen toiminnan kehittämisessä. Kasvattajat saavat mielestämme opinnäytetyöstämme hyviä vinkkejä ja huomioitavia asioita varhaiskasvatuksen arkea varten, sillä työssämme esille nousseet asiat ovat tärkeitä lasten kokemuksia. Koemme, että olemme kuulleet nyt 5-6 -vuotiaita lapsia päiväkodin arjesta. Mahdollista jatkotutkimusta ajatellen, jollakin olisi esimerkiksi mahdollisuus lähteä tutkimaan kasvattajien mielipiteitä samoista aiheista päiväkodin arjessa. Toisaalta jatkotutkimusta voisi myös ajatella tehtäväksi johtopäätöksissämme nousseisiin teemoihin. Kuitenkaan opinnäytetyöstämme ei noussut mitään erityisen hälyttävää esille, joten koemme, ettei jatkotutkimukselle olisi välttämätöntä tarvetta.

Koemme, että opinnäytetyömme prosessissa kaikesta tärkein osuus eli lasten haastattelut, onnistuivat erittäin hyvin. Lapsille jäi hyvä ja erityinen kokemus haastattelutilanteistamme. Saimme itse lapsilta erittäin tärkeää tietoa ja hyviä kannanottoja nykyiseen varhaiskasvatuksen tilanteeseen. Onnistuimme mielestämme saamaan tutkimuskysymyksiin laajat vastaukset aineistomme kautta. Omasta mielestämme opinnäytetyöprosessimme sujui hitaasta etenemisestä huolimatta hyvin. Hidas eteneminen oli meidän yhteinen valinta, sillä olemme molemmat halunneet tehdä työstämme mahdollisimman hyvän, joten hätiköimistä on vältetty. Saimme hektisestä arjesta huolimatta aikataulumme lopulta yhtenemään ja joustimme molemmin puolin. Kannustamalla toisiamme saimme opinnäytetyömme saatettua loppuun ja mielestämme yhteistyömme prosessin aikana sujui todella hyvin.

LÄHTEET

Hakkarainen, Pentti 2008. Leikki ja leikin ohjaus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) *Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen*. Helsinki: WSOY. Sivut 99-108.

Helavirta, Susanna 2011. *Lapset hyvinvointitiedon tuottajina*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, Tampere. Viitattu 10.2.2015.
<http://tampub.uta.fi/handle/10024/66827>

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hujala, Eeva & Parrila, Sanna & Lindberg, Päivi & Nivala, Veijo & Tauriainen, Leena & Vartiainen, Pirkko 1999. *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa*. 2. painos. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Jaakkola, Kirsti & Aalto, Hannele & Anttonen, Anja & Henttinen, Sinikka, Hyvärinen, Anja & Koskela, Peija & Malinen, Eija & Perkiö, Anne 2011. *Kemin varhaiskasvatuksen laatukäsikirja*. Viitattu 24.11.2014 <http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/03/Laatukasikirja.pdf>

Järvinen, Mervi & Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2011. *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kananen, Jorma 2008. *Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, Jorma 2010. *Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylä: Tampereen yliopistopaino.

Kirmanen, Tiina 1999. *Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena - kokemuksia lasten pelkojen tutkimuksesta*. Teoksessa Ruoppila, Isto & Hujala, Eeva & Karila, Kirsti & Kinos, Jarmo & Niiranen, Pirkko & Ojala, Mikko (toim.) *Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä*. Jyväskylä: Gummerus Oy. Sivut 194-217.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36 Viitattu 14.2.2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Lammi, Sari & Hyvärinen, Arja & Kärkkäinen, Peija & Rintala, Marjo & Virsu, Helena & Malinen, Eija & Jaakkola, Kirsti & Himola, Sinikka & Perkiö, Anne & Aalto, Hannele & Henttinen, Sinikka & Tuovinen, Katariina & Palokangas, Anja & Tarkiainen, Irene 2011. *Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*. Viitattu 24.11.2014 <http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/03/Vasu2011.pdf>

Lastensuojelun keskusliitto 2015. Viitattu 10.2.2015.

http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/opas_lasten_haastattelijoille_ja_kuvaaajille/sisalto#11Suojeluntarvejasananvapaus)

Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2010. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Mäkelä, Klaus 2010. Alaikäisiä koskevan yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettinen ennakkosäätely. Teoksessa Lagström, Hanna & Pösö, Tarja & Rutanen, Niina & Vehkalahti, Kaisa (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. Sivut 67-88.

Ruoppila, Isto 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, Isto & Hujala, Eeva & Karila, Kirsti & Kinon, Jarmo & Niiranen, Pirkko & Ojala, Mikko (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Oy. Sivut 26-51.

Siitonen, Eva 2011. Tehy. Ihmeiden tekijät: päivähoidon ryhmäkokoselvitys. Viitattu 6.2.2015

<http://www.slideshare.net/Tehy/ihmeiden-tekijt-pivhoidon-ryhmkokoselvitys>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 18.1.2015

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Superliitto 2013. Ennaltaehkäisyä ja vastuullisia päätöksiä. Helsinki. Viitattu 6.2.2015

http://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/super_p_iv_hoito_p_tt_j_t_low.pdf

Stakes. Oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tiusanen, Erkki 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoidossa. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY. Sivut 79-97.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Vehkalahti, Reetta & Urho, Tuomas 2013. Leikki on totta! Näkökulmia vapaan leikin tukemiseen. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 18.1.2015

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

LIITTEET

- Liite 1. Lupakysely vanhemmille
- Liite 2. Haastattelukysymykset

Hyvät vanhemmat,

Olemme kaksi Lapin ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa opiskelevaa nuorta. Valmistumme vuoden 2014 lopulla sosionomeiksi ja saamme samalla lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Tämän vuoksi opinnäytetyömme liittyy varhaiskasvatukseen.

Opinnäytetyössämme käsittelemme lapsen viihtyvyyttä päiväkodin arjessa ja hänen käsitystään hyvästä päivästä päiväkodissa. Toivoisimme teiltä vanhemmilta lupaa haastatella ja mahdollisesti valokuvata 5-6-vuotiasta lastanne opinnäytetyötämme varten. Haastattelumme ajankohtana on kesäkuu 2014, niinä hoitopäivinä kun päiväkodille sopii. Haastattelussa käsittelemme lapselle tärkeitä päiväkodin arjen tilanteita, joita ovat muun muassa ulkoilu, ruokailu ja leikkiminen. Koemme ammatillisesta näkökulmasta tärkeäksi sen, että lasta ja hänen mielipiteitään kuullaan päivähoidossa. Tämän kautta päivähoidolla on mahdollisuus kehittymiseen.

Haastattelutilanteessa haastattelemme jokaista lasta yksitellen ja jokainen haastattelu nauhoitetaan nauhurilla. Haastattelussa kysymme lapsilta heidän mielipiteitään hyvästä päivähoidosta ja arjesta päiväkodissa käyttämällä helposti ymmärrettäviä kysymyksiä. Lapsi saa myös halutessaan piirtää omanlaisensa kuvan siitä, millainen on hänen käsityksensä hyvästä päivästä päiväkodissa. Kun olemme saaneet purettua haastattelut, hävitämme nauhoitteet asianmukaisesti. Haluaisimme haastattelutilanteessa ottaa myös valokuvia lapsista ja heidän tuotoksistaan opinnäytetyömme monipuolistamiseksi. Valokuvat otamme kuitenkin niin, että lapsi ei ole niistä tunnistettavissa. Käsittelemme haastattelussa saadut tiedot luottamuksellisesti, eikä lasta tai hänen henkilöllisyyttään voi tunnistaa valmiista opinnäytetyöstä.

Liite 1 2(3)

Olisimme kiitollisia, jos saisimme teiltä, hyvä vanhemmat, luvan haastatella ja mahdollisesti kuvata lastanne sekä hänen tuotoksiaan. Arvostaisimme suostumustanne paljon, sillä se auttaisi meitä opinnäytetyössämme. Antaessanne suostumuksenne, varmistamme myös ennen haastattelutilanteeseen menoa lapsen halukkuuden haastatteluun. Mielestämme on tärkeää, ettei ketään lasta pakoteta haastatteluun.

Opinnäytetyömme valmistuttua päiväkodit saavat tutustua sen tuloksiin ja mahdollisesti hyödyntää niitä haluamallansa tavalla. Myös te vanhemmat voitte tutustua siihen Te-seuksesta.

Jos teillä ilmenee kysymyksiä liittyen haastatteluun, valokuvaukseen tai opinnäytetyöhömmme, voitte olla meihin yhteydessä sähköpostitse.

Kesäisin terveisin,

Elisa Perätalo
elisa.peratalo@edu.lapinamk.fi

Mari Puustinen
mari.puustinen@edu.lapinamk.fi

Haastattelu- ja valokuvauslupa opinnäytetyötä varten

Lapsen nimi_____

() Lapseni **saa** osallistua haastatteluun ja lapseni sekä hänen tuotoksensa **saavat** näkyä mahdollisissa kuvissa haastattelun tukemista varten päiväkodin arjen tilanteissa

() Lapseni **saa** osallistua haastatteluun mutta emme anna lupaa hänen tai hänen tuotoksensa näkymiseen mahdollisissa kuvissa haastattelun tukemista varten päiväkodin arjen tilanteissa

() Lapseni ei saa osallistua haastatteluun eikä lapseni eivätkä hänen tuotoksensa saa näkyä mahdollisissa kuvissa haastattelun tukemista varten päiväkodin arjen tilanteissa

Päivämäärä ja Huoltajan allekirjoitus sekä nimenselvennys

Palauta vastauksesi päiväkotiin 30.05.2014 mennessä.

Kiitos vaivannäöstänne!

Terveisin opiskelijat Elisa Perätalo ja Mari Puustinen

Liite 2 1(2)

Kerromme lapselle, että hän saa palkkion hyvästä jaksamisestaan kanssamme aina yhden teeman jälkeen. Nämä palkinnot ovat muumitarroja, joita on monia erilaisia. Toivomme että näillä lapsi motivoituu jaksamaan haastattelutilanteessa.

Kun kysymme kysymyksen, lapsi saa valita ensin yhden askartelemistamme hymynaamoista, joka kuvastaa hänen mielipidettään asiasta. Sen jälkeen hän voi sanoin kertoa vielä mielipiteensä kysymykseen. Esimerkiksi, jos lapsi valitsee iloisen hymynaaman, niin kysymme, että miksi hän on asiasta tätä mieltä.

KERTOISITKO VÄHÄN SINUSTA?

- Kuinka monta vuotta olet?
- Tyttö vai Poika

PÄIVÄKOTI/ PÄIVÄHOITO

1. Millainen on mielestäsi hyvä päivä päiväkodissa?
2. Millaista on mielestäsi hyvä päivähoido?
3. Jos saisit taikasauvan jolla taikoa kivan päivän tarhassa, niin mitä taikoisit? Mitä silloin päiväkodissa tehtäisiin? Kenen kanssa? Missä?
4. Mistä tykkäät päiväkodissa?
5. Mistä et tykkää päiväkodissa?
6. Mikä on mielestäsi päiväkodin paras paikka? (piha, ruokailutila, leikkitila, nukkumatila)
7. Millainen sinun mielestäsi on mukava aikuinen päiväkodissa? Mitä hän silloin tekee?
8. Onko päiväkotiin kiva tulla? Miksi on/ei?
9. Haluaisitko että lapsia olisi ryhmässäsi enemmän vai vähemmän? Vai onko nyt hyvä?
10. Kuunnellaanko sinua mielestäsi tarpeeksi? Otetaanko mielestäsi sinun mielipiteet huomioon?

RUOKAILU

1. Millainen haluaisit ruokailutilanteen olevan?
2. Millainen ruokailutilanne on mielestäsi?
3. Saatko syödä rauhassa? Vai tykkäätkö jutella ruokaillessasi? Miksi?
4. Tykkäätkö istua omalla paikallasi vai haluaisitko itse valita istumapaikkasi?
5. Mitä ruokaa haluaisit useammin syödä? Mistä ruoasta et pidä? Miksi?

Liite 2 2(2)

6. Mistä välipalasta tykkäät? Miksi?

LEIKKIMINEN, LELUT JA TILAT

1. Millainen leikkimistilanne olisi sinusta mukava?
2. Tykkäätkö leikkiä yksin vai kaverin kanssa?
3. Onko sinulla kavereita päiväkodissa? Jos on/ei, niin miltä se sinusta tuntuu?
4. Millaisia leikkejä tykkäät leikkiä? Mistä leikeistä et pidä?
5. Onko sinulla tarpeeksi aikaa leikkimiseen vai jäävätkö leikit kesken? Saatko jatkaa leikkiä myöhemmin?
6. Leikkiikö aikuinen kanssasi? Pidätkö siitä, että aikuinen leikkii kanssasi? Haluaisitko, että aikuinen leikkisi kanssasi useammin /vähemmän?
7. Pidätkö päiväkodin leluista ja leikkitiloista? Onko leluja mielestäsi tarpeeksi? Mitä leluja toivoisit tarhaan? Onko sinun mielestäsi tarpeeksi tilaa leikkimiseen?
8. (Keksitkö itse leikkejä vai ohjataanko sinut leikkiin?)

PUKEUTUMINEN/ ULKOILU

1. Millainen on sinun mielestäsi hyvä pukeutumistilanne? Miten haluaisit sen tapahtuvan?
2. Tykkäätkö pukea itse vai haluatko apua?
3. Saatko pukeutua rauhassa vai onko kiire pukeutua?
4. Millainen ulkoilutilanne olisi mielestäsi hyvä? Mitä silloin tapahtuisi?
5. Tykkäätkö käydä pihalla? Miksi?
6. Mitä tykkäät leikkiä ulkona? Mitä pihalla yleensä tehdään?
7. Onko jotain mitä haluaisit tehdä pihalla, mutta et saa tai et voi?
8. Mikä on mielestäsi mukavaa tekemistä pihalla ja mikä ei?
9. Leikitkö yksin, kaverin vai aikuisen kanssa?

LEPÄÄMINEN/ NUKKUMINEN

1. Millainen teidän päiväkodin nukkumaanmenotilanne mielestäsi on? Entä millainen nukkumapaikka on mielestäsi?
2. Millainen haluaisit nukkumatilanteen olevan? Entäpä nukkumapaikan?
3. Tykkäätkö nukkua päiväunia? Nukutko yleensä päiväunet vai levähdätkö? Jos sinua ei väsytä, menetkö silti mielellään levähtämään vai haluaisitko tehdä jotain muuta?
4. Onko nukkarissa helppo nukahtaa? Onko siellä rauhallista? Auttaako pehmolelu vieressä nukahtamaan?
5. Haluaisitko, että sinua silitetään tai sinun vieressä ollaan?
6. Haluatko kuunnella musiikkia tai satua yrittäessäsi nukahtaa? Miksi?
7. Saatko nukkua niin pitkään kuin haluaisit?